

KOHTI YHTEISTYÖTÄ

Lapsi- ja perhetyön toimijoiden yhteistyön edistäminen Sysmän kunnassa

Taru Lehtonen

Aino Nurminen

KOHTI YHTEISTYÖTÄ

Lapsi- ja perhetyön toimijoiden yhteistyön edistäminen Sysmän kunnassa

Taru Lehtonen ja Aino Nurminen

Opinnäytetyö kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kirkon varhaiskasvatuksen suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)+

Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lehtonen, Taru ja Nurminen, Aino. Kohti yhteistyötä. Lapsi- ja perhetyön toimijoiden yhteistyön edistäminen Sysmän kunnassa. Kevät 2015. 71 s. 2 liitettä.

Diakonia ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) – Kirkon varhaiskasvatuksenohjaaja sekä lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää lapsi- ja perhetyössä toimivien kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden yhteistyötä. Toimijoiden yhteistyötä kehittämällä opinnäytetyön tavoitteena oli säilyttää ja lisätä lapsille ja perheille suunnattujen kerhojen, leirien, tapahtumien ja juhlien järjestämistä. Näin pyrittiin vaikuttamaan lasten ja perheiden yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kokemiseen.

Kehittämishanke toteutettiin vuoden 2014 aikana Sysmän kunnassa kokoamalla toimijoita verkostotapaamisiin, yhteiseen sosiaalisen median ryhmään sekä pitämällä yhteyttä jatkuvasti. Toimijoilta kerättiin aineistoa ryhmäkeskusteluissa käyttämällä Learning Cafe -menetelmää sekä avoimella kyselylomakkeella. Aineiston luokittelussa on hyödynnetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Ryhmäkeskustelun sekä kyselylomakkeen avulla koottu aineisto kuvasi toimijoiden käsityksiä, ajatuksia ja toiveita yhteistyöstä sekä sen merkityksestä ja kehittämisestä. Kehittämishanke toteutettiin siten, että toimijoiden ajatukset ja toiveet yhteistyön kehittämisestä tulivat huomioituksi.

Kehittämishankkeen aikana toimijoiden välinen kanssakäyminen ja yhteistyö lisääntyivät. Kehittämishankkeen tuloksena toimijoille perustettiin oma verkostoryhmä ja yhteistyöstä kiinnostuneiden toimijoiden määrä lisääntyi. Kehittämishankkeen tulokset osoittivat että toimijoiden yhteistyötä kehittämällä lapsille ja perheille suunnattuja kerhoja ja tapahtumia on mahdollista säilyttää ja niiden määrää lisätä.

Asiasanat: yhteistyö, yhteisöllisyys, kunta, seurakunta, järjestöt, kehittämishanke, hyvinvointi

ABSTRACT

Lehtonen, Taru and Nurminen, Aino. Working together for well-being of families. 71 p., 2 appendices. Language: Finnish. Spring 2015. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services, Option in Social Services, Christian Childhood Work and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

This bachelor's thesis was a development task. The aim of this study was to develop and promote co-operation and interaction between workers who are working within the child and family work in organizations, the church or the municipality of Sysmä. Furthermore, the purpose was to promote the well-being of children and families, and to increase their experiences of communality by maintaining and improving existing activities and by creating new activities, clubs, camps and events for the children and families in the municipality of Sysmä.

The development task was carried out during 2014 in the municipality of Sysmä. The process of planning consisted of network meetings, creating a social media group, as well as promoting communication with the workers and co-operators. The material for the study, as planning and implementing methods for better cooperation, was gathered by group discussions using the learning café method and by questionnaires. The material was classified by qualitative research methods.

As a result of the study both the interaction and cooperation have increased between the different coworkers working within the child and family work in the municipality of Sysmä. Furthermore, as a result of the task, the network was created between the coworkers enhancing the participation. The number of interested participators has also increased. The result of the development task showed that by developing the cooperation between the coworkers' also increased the numbers of those activities, clubs and events organized by the child and family work, and together it was better to maintain those existing activities.

Keywords: cooperation, communality, municipality, church, coworker, developing task, well-being

SISÄLLYS

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET JA TARKOITUS	9
2.1 Kehittämishankkeen toimintaympäristö	9
2.2 Tavoitteet ja tarkoitus	10
3 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	12
3.1 Lapsiperheiden hyvinvointi ja perhetyö	12
3.2 Kirkon strategiat ja perhetyö	15
3.3 Yhteisö ja yhteisöllisyys	19
3.4 Yhteistyö	21
3.5 Kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja yhdistysten yhteistyö	23
3.6 Aikaisemmat tutkimukset ja hankkeet	25
4. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS	27
4.1 Alkukartoitus	27
4.2 Yhteen Hiileen -hanke	31
4.3 Verkostotapaamiset	32
5 KEHITTÄMISHANKKEEN AINEISTONKERUU	34
5.1 Verkostotapaaminen ja aineiston keruu	34
5.2 Ryhmäkeskusteluista koottu aineisto	37
5.3 Kyselylomakkeella koottu aineisto	40
5.4 Yhdistetyt aineistot	43

5 TULOKSET JA ARVIOINTIA	47
5.1 Yhteistyön ja toiminnan lisääntyminen	47
5.2 Toimijoiden verkostotapaaminen	52
5.3 Toimijoiden verkostoryhmä	53
6. LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	55
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	58
LÄHTEET	64
LIITE 1	69
Liite 1 Lehtileike Sysmäläistoimijat miettivät yhteistyötä lasten parissa 2.4.2014	69
LIITE 2	70
Liite 2 Kyselylomake	70

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö on Sysmän kunnan alueella toimivien lapsi- ja perhetyön toimijoiden yhteistyön lisäämiseen tähtäävä kehittämishanke. Sen tarkoituksena on koota yhteen lasten ja lapsiperheiden hyväksi työtä tekevät toimijat, sekä näiden yhteistyön edistäminen. Kohderyhmänä ovat toimijat, jotka tuottavat toimintaa, tapahtumia, juhlia ja erilaisia tilaisuuksia lapsille ja perheille. Hankkeessamme on mukana lisäksi yksityisiä yrityksiä, joiden varsinainen toimiala ei ole lapsi- ja perhetyössä, vaan jotka ovat mukana omasta halusta toimia sysmäläisten lasten ja perheiden hyväksi. Kehittämishankkeen toteutuksessa oli mukana yhteistyökumppanina Yhteen Hiileen -hanke, joka toimii Sysmän ja Hartolan kuntien alueella edistäen eri toimijoiden yhteistyötä. Toimijoiden yhteistyötä kehittämällä opinnäytetyö suuntaa lasten ja perheiden tapahtumien säilyttämiseen ja kehittämiseen sekä lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääntymiseen, mikä on opinnäytetyömme tärkeimpiä tavoitteita.

Opinnäytetyö lähti liikkeelle ajatuksesta: Mitä voisimme tehdä, jotta lapsille ja perheille suunnattu toiminta voidaan tulevaisuudessa turvata Sysmän kunnassa? Tarve tämän tyyppiselle kehittämishankkeelle ilmeni keskusteluissa Sysmän kunnan lapsi- ja perhetyön toimijoiden kanssa. Kuntien tiukentuvassa taloustilanteessa työntekijäresursseja joudutaan kohdentamaan jatkuvasti uudelleen. Tällöin myös lapsille ja perheille suunnatut toiminnot ja tapahtumat ovat olleet vaarassa karsiutua päättäjien mielestä tärkeämpien toimintojen ja työtehtävien edessä. Huoli lasten ja perheiden hyvinvoinnista toiminnan ja tapahtumien supistuessa on yhteinen. Oma työkokemuksemme kunnan sekä seurakunnan lapsi- ja perhetyössä, yhteistyöstä tai sen puuttumisesta, antoivat näkökulman tähän työhön. Usein eri toimijoiden tavoitteet toiminnalle ovat samansuuntaisia, joskin omine painotuksineen. Teemme työtä lasten ja perheiden hyväksi toimimmepa sitten kunnan, seurakunnan, järjestön tai yhdistyksen nimissä. Miksi toimijat ja toiminta ovat niin lokeroituneita? Miksi emme tee enemmän yhteistyötä? Nämä kysymyksemme haastoivat meidät tekemään tämän opinnäytetyön.

Kehittämishanke on työelämälähtöinen ja tarpeellinen, mikä näkyy opinnäytetyössä työelämän toimijoiden kanssa toteutuneena toimintana ja yhteydenpitona. Kehittämishankkeen toteutuksessa on kuultu lapsi- ja perhetyöntoimijoita. Heiltä tulleita yhteistyön kehittämisajatuksia, ja toiveita on toteutettu hankkeemme aikana. Opinnäytetyön raportti kuvaa toimijoiden yhteistyön kehittämistä sekä yhteistyön tekemisen ja kehittämisen merkitystä. Eri toimijoiden välinen yhteistyö ja verkostoituminen on erityisesti maaseudulla ja pienellä paikkakunnalla tärkeää. Aiheen ajankohtaisuutta lisäävät kuntaliitokset sekä seurakuntien rakenneuudistus. Kuntaliitokset haastavat kuntia ja kuntien eri toimijoita entistä tiiviimpään yhteistyöhön.

Yhteistyön tarve tulee lisääntymään sekä kunnissa että seurakunnissa. Kuntaliitokset ja kuntien yhdistäminen ovat vuoden 2013 voimaan tulleen kuntarakennelain myötä edelleen ajankohtaisia. Kuntien määrä on 2000-luvulla vähentynyt yli sadalla. (Kunnat. Kuntaliitokset. i.a.) Kuntien yhdistymisen myötä myös seurakuntia on yhdistetty. Tämänhetkisen suunnitelman mukaan seurakunnat tulevat muodostamaan seurakuntayhtymiä. (Sakasti. Kirkolliskokouksen linjaukset seurakuntarakenteen kehittämiseksi. i.a.) Yhteistyön ja yhteisöllisyyden merkitys korostuu kunnan sisällä ja naapurikuntien kanssa. Yhteistyö tulee seurakunnissa tulevaisuudessa todennäköisesti entisestään korostumaan. Meidän kirkko osallisuuden yhteisö -strategiamietinnössä 2007 korostetaan, että kirkon jäsenyyteen kehittyä yhteyteen kuulumisen sekä yhteisön elämään osallistumisen kautta. Strategiamietinnön mukaan yksi kirkon perustehtävistä on kutsua kaikenikäisiä seurakuntalaisia Jumalan yhteyteen ja rohkaista välittämään lähimmäisistä. Tavoitteena on rakentaa yhdessä osallisuuden kirkkoa tehden paikalliset strategiat huolellisesti ja laajaa yhteistyötä hyödyntäen. Muutokset haastavat uudistamaan olevassa olevia toimintatapoja ja kehittämään toimijoiden välistä yhteistyötä.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET JA TARKOITUS

2.1 Kehittämishankkeen toimintaympäristö

Sysmän kunta sijaitsee Päijät-Hämeessä, Päijänteen itärannikolla Lahden ja Jyväskylän puolivälissä. Sysmän kunnassa asui 31.12.2013 tilastojen mukaan 4133 asukasta. Kesäasukkaat kolminkertaistavat asukasluvun kesäisin, jolloin kunnassa panostetaan kesätahtumiin. Kuuluisimpia tapahtumia kesäaikaan ovat muun muassa Suvisoitto ja Kirjakyläpäivät. Kunnalliset peruspalvelut sekä yksityiset kaupalliset palvelut ovat kilpailukykyiset verrattuna vastaavan kokoisiin kuntiin. Sysmä on nykyaikainen kunta, joka perustuu menneiden sukupolvien kulttuureille. Sysmällä on tulevaisuudessa mahdollisuudet olla vetovoimaisempi asumisen, yrittämisen ja vapaa-ajan sektoreilla. (Sysmän kunta i.a.)

Suomessa on kolmijakoinen maaseututyypittely. Kuntapohjaisen maaseutujaon mukaiset maaseutualueet ovat kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu sekä harvaan asuttu maaseutu. Sysmä luokitellaan tämän jaottelun mukaan harvaan asutuksi maaseuduksi. Harvaan asutulla maaseudulla elinkeinorakenne on yksipuolinen, väestön keski-ikä korkea, kuntien verokertymä ja kyky tuottaa palveluita kansalaisille ovat heikkoja. Kehittämisen ongelmat ovat monin verroin vaikeampia kuin muilla maaseuduilla. Harvaan asutulla maaseudulla on kuitenkin omat positiiviset kehityspiirteensä: siellä on paljon tilaa sekä puhdas ja turvallinen ympäristö. Luonnonvaroja, maisemia sekä elämänculttuuria on helppo hyödyntää asumiseen ja yritystoimintaan. (Ponnikas, Voutilainen, Korhonen & Kuhmonen 2014, 10–12.)

Vuonna 2013 Sysmän kunnan 4133 asukkaasta 10,7 % oli 0-14-vuotiaita, 8,2 % oli 15-24 -vuotiaita, 13,2 % oli 25-44 -vuotiaita, 33,4 % oli 45-64, 17,3 % 65-74 vuotiaita ja 17,2 % oli yli 74-vuotiaita (Sysmän kunta i.a.). Tilastokeskuksen mukaan Sysmässä oli

vuonna 2013 perheitä 1 105, joista lapsiperheitä oli 301. Koko maassa perheitä oli 1 471 085, näistä lapsiperheitä 576 000. (Tilastokeskus. Sysmä i.a.)

Sysmän seurakunnalla oli 31.12.2013 jäseniä 3 473. Jäsenmäärä on 83,91 % kaikista kuntalaisista. (Sakasti i.a.) Sysmän seurakunnan Pyhän Olavin kirkko on noin 560 vuotta vanha. Kirkko sijaitsee Päijänteen rannalla hieman sivussa Sysmän keskustasta. Sysmän seurakunnassa on 11 työntekijää. Helmikuusta 2015 alkaen Sysmällä ja Hartolalla tulee olemaan yhteinen kirkkoherra. Seurakuntien välinen yhteistyö toteutuu jo muutamilla yhteisillä toiminnoilla. Seurakuntien yhteinen sururyhmä järjestetään vuoroviikoin Sysmässä ja Hartolassa. (Sysmän seurakunta i.a.)

2.2 Tavoitteet ja tarkoitus

Esittelemme aluksi selkeyden vuoksi kehittämishakkeen keskeisimmät tavoitteet ja tarkoituksen luettelona.

Kehittämishankkeen tavoitteet ja tarkoitus ovat:

Lapsi- ja perhetyön toimijoiden kartoittaminen ja kokoaminen sekä näiden yhteistyön kehittäminen.

Lapsille ja perheille suunnatun toiminnan kuten kerhojen, leirien, tapahtumien ja muun toiminnan säilyttäminen ja mahdollinen lisääminen.

Lasten ja perheiden yhteisöllisyyden kokemusten ja hyvinvoinnin lisääntyminen.

Kehittämishankkeen tavoitteena on kartoittaa ja koota yhteen toimijat, jotka järjestävät lapsille ja perheille suunnattua toimintaa. Näiden lapsi- ja perhetyön toimijoiden (jatkossa toimijat) yhteistyön edistäminen on opinnäytetyömme keskeinen tavoite sekä tarkoitus. Toimijoiden kartoittaminen ja kokoaminen lisää toimijoiden tietoisuutta toisistaan niin, että ne voivat tehdä yhteistyötä paremmin. Yhteistyö puolestaan mahdollistaa toimintojen säilymisen, vaikka eri toimijoiden resurssit ovat pienet. Säilyvillä toiminoilla voidaan ylläpitää ja kehittää yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

Kehittämishankkeen tavoitteena on selvittää ryhmäkeskusteluiden ja kyselylomakkeen avulla lapsi- ja perhetyössä toimivien toimijoiden omia ajatuksia ja toiveita yhteistyöstä ja sen kehittämisestä. Toimijoiden yhteistyötä halutaan edistää toimijoiden omista sekä yhteisistä tarpeista lähtöisin. Tarkoituksena on myös selvittää minkälaista lapsille ja perheille suunnattua toimintaa, tapahtumia, juhlia, kerhoja sekä leirejä Sysmän kunnan alueella toteutetaan.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Lapsiperheiden hyvinvointi ja perhetyö

Opinnäytetyönä toteutettavan kehittämishankkeen kohdentuessa lapsi- ja perhetyötä toteuttaviin toimijoihin, on olennaista tietää, miten toimijoiden kohteena oleva perhe määritellään sekä mitkä asiat vaikuttavat lapsiperheiden hyvinvointiin tämän päivän yhteiskunnassa.

Perhettä määritellään tänä päivänä monesta näkökulmasta. Tilastokeskuksen mukaan perheen muodostavat aviopuolisot, avopuolisot, rekisteröidyssä parisuhteessa olevat sekä yksinhuoltajat lapsineen. Myös ilman lapsia elävät aviopuolisot, avopuolisot sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät henkilöt määritellään perheeksi. Yhdessä asuvat sisarukset eivät kuitenkaan muodosta perhettä. Lapsiperheeksi Suomessa määritellään perhe, jossa on alle 18-vuotias lapsi tai lapsia. (Tilastokeskus. Perheet i.a.) Tilastokeskuksen mukaan perheen määritelmä on tiukka. Tilastojen ulkopuolella perhettä määrittelee vanhempien parisuhde sekä suhde lapseen. Perheen määritelmä on monimutkaisuutunut avioerojen ja sen jälkeen solmittujen uusien parisuhteiden myötä. Lapsi voi kokea kotoa muuttaneen isän perheeseen kuuluvaksi, äidin mielipide voi olla toisenlainen. Uusperheissä perheiden sisällä voidaan kokea siihen kuulumista sekä ulkopuolisuutta. Perhesuhteet ovat myös monimutkaistuneet perinteisen parisuhdeajattelun vapauduttua. (Jallinoja 2000, 188–196.)

Perhetyö on käsitteenä monisäikeinen ja monimerkityksellinen. Perhetyön määritelmä on riippuvainen siitä, mistä lähtökohdista se määritellään. Perhetyötä tehdään erilaisissa toimintaympäristöissä ja sitä tekevät erilaiset perhetyön ammattilaiset. Toimintaympäristön mukaan perhetyötä voidaan kuvata kuntien sosiaalitoimen perhetyöksi, neuvoloiden tai päiväkotien perhetyöksi, kolmannen sektorin järjestöjen perhetyöksi ja seurakuntien perhetyöksi. Perhetyö voidaan jaotella myös sen mukaan, mihin elämänaluee-

seen palvelut kuuluvat, kuten kouluihin ja päivähoitoon, sairaaloihin ja neuvoloihin, päihdepalveluihin, mielenterveyspalveluihin ja lastensuojeluun. Perhetyötä voidaan kuvata myös sille asetettujen lähtökohtien mukaan. Tällöin perhetyötä on lapsiperheiden neuvonta ja ohjaus, kotipalvelu, puuttuminen lapsen turvallisuutta vaarantaviin vanhempien elämäntapoihin tai lapsen kehityksessä ilmeneviin haittoihin. Perhetyöksi voidaan laajimmillaan kutsua kaikkea perheiden parissa tehtävää työtä. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 27–28.)

Perhetyön lähtökohtana ovat perheiden tarpeet, jotka liittyvät lasten kehitys- ja kasvatuskysymyksiin, vanhemmuuden tukemiseen, elinolojen järjestämiseen sekä perheiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Perhetyö perustuu sosiaalivaltion välittämisen ja huolehtimisen periaatteisiin, joissa taataan kaikille yhteiskunnan jäsenille perustuki turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Perhetyötä voidaan jäsentää perheen elämäntilanteen mukaan ehkäisevään, kriisivaiheen tai korjaavaan perhetyöhön. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 27, 30.)

Lapsiperheiden hyvinvoinnin edellytyksenä ovat muun muassa hyvät työelämäyhteydet, työllistyminen sekä työstä saatu palkka. Kodin sisäisellä työnjaolla, terveydellä, kiinteillä sukupolvisuhteilla ja hyvillä suhdeverkostoilla on myös vaikutusta lapsiperheiden hyvinvointiin. (Törrönen 2012, 77.) Edellytyksenä lapsen hyvinvoinnille on, että lapsen kasvuympäristössä huolehditaan hänen psyykkisistä, fyysisistä ja sosiaalisista tarpeistaan. Suurin osa lapsista kasvaa turvallisissa kodeissa ja kasvuympäristöissä. Vanhemmuus tarkoittaa sitä, että lapsen hyvinvointi ja tarpeet menevät aikuisten tarpeiden edelle. Vanhempana oleminen on monista itselleen tärkeistä asioista luopumista ja ihmisenä kasvamista. (Kyrölämpi-Kylmänen 2010, 36–37.)

Vanhempien työssäkäynti vaikuttaa siihen, minkälaisessa kasvuympäristössä ja lähiympäristössä lapsi kasvaa. Lainsäädäntö muun muassa työlainsäädäntö ja päivähoitojärjestelmä vaikuttavat vanhemman kautta lapseen sekä välillisesti että suoraan. Lapsen hyvinvointi riippuu ensisijaisesti siitä, minkälaiset kasvuolosuhteet vanhemmat luovat lapsilleen. Hyvät kasvuolosuhteet vaikuttavat lapsen hyvinvointiin myös aikuisena.

Lapsuus on tärkeä vaihe elämäkulussa, sillä ihmisen persoonallisuus muotoutuu lapsuuden aikana. (Kyrölämpi-Kylmänen 2010, 23, 47–48.) Perheiden arkea ja hyvinvointia sitoo toisiinsa koti. Koti kertoo hyvinvoinnin osa-alueista ja tasa-arvon toteutumisesta. Lapsuudenkodin olot ovat merkityksellisiä lapsen tulevaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen vuoksi. (Törrönen 2012, 9.)

Vanhemmat toivovat nykyistä joustavampia varhaiskasvatuspalveluita. Vanhemmat näkevät erilaisten varhaiskasvatuksen kokonaisuuksien rakentamisen olevan perheille mahdollista siten, että avoimia varhaiskasvatuspalveluita ja kerhotoimintaa voitaisiin yhdistellä perheiden yksilöllisten tarpeiden mukaan. Vanhempien toiveena on että, kunnat kehittävät ja lisäävät lasten ja perheiden kerhotoimintaa, sillä kaikki lapset eivät ole varhaiskasvatuksen piirissä. (Kekkonen 2009, 168.)

Hyvinvointi rakentuu monesta eri osatekijästä. Aineellisten elinolojen ja taloudellisen toimeentulon lisäksi hyvinvointiimme vaikuttavat terveydentila, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen ja onnellisuuden kokemus. Suomalaisten hyvinvointi on parantunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Kuitenkin samaan aikaan osalla lapsista ja lapsiperheistä pahoinvointi on lisääntynyt. Pienelle vähemmistölle on kasautunut vaikeaa pahoinvointia. Lastensuojelun asiakkuuden taustalla on usein vanhempien jaksamattomuutta. Myös niin sanottujen tavallisten perheiden vanhemmat kokevat aikapulaa ja ovat huolissaan jaksamisestaan. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlsröm 2009, 11.)

Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä on 2000-luvulla otettu vakavasti tieto, että osa lapsista ja nuorista voi huonosti. Perheissä ei aina pystytä itse hoitamaan asioita kuntoon. Kirkon painopisteissä ovat olleet esillä kasvatukseen ja perheeseen liittyvät asiat. Aikuisen tuki erilaisissa elämänvaiheissa ja harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen auttavat elämäntilanteiden hallitsemisessa. Kuntien ja seurakuntien tulee suunnata tukensa toimintaan, joka huomioi koko perheen hyvinvoinnin. (Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi 2002, 30.)

Kansainväliset tutkimukset osoittavat, että lapset voivat suhteellisen hyvin Pohjoismaissa. Kansainvälisissä vertailuissa Pohjoismaita kuvataan lapsikeskeiseksi paratiisiksi ja ihanteellisenä paikkana lapselle. Siellä lapsi nähdään yksilönä jolla on omat oikeutensa.

Taloudellinen taantuma on vaikuttanut myös Suomessa siten, että hallituksen on ollut pakko rajoittaa hyvinvointia edistäviä ohjelmia. Julkisten palveluiden vähentäminen ja ulkoistaminen ovat vaikuttaneet hyvinvoinnin kokemiseen. (Forsberg & Gröger 2011, 1–2.)

3.2 Kirkon strategiat ja perhetyö

Opinnäytetyönä toteutettavan kehittämishankkeen kohdentuessa seurakunnassa toteutettavaan lapsi- ja perhetyöhön on tärkeää tietää kirkon lapsi- ja perhetyötä koskevat strategiat ja linjaukset sekä määritellä seurakunnissa toteutettava lapsi- ja perhetyö.

Kirkon päästrategiassa Meidän kirkko - osallisuuden yhteisö, korostetaan, että kirkon jäsenyyteen kehittyä seurakunta yhteyteen kuulumisen sekä yhteisön elämään osallistumisen kautta. Strategiamietinnön mukaan yksi kirkon perustehtävistä on kutsua kaikenikäisiä seurakuntalaisia Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. (Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö 2007, 4.)

Meidän kirkko – Kasvamme yhdessä, linjauksen mukaan kirkon kasvatustyö on kaikenikäisten parissa kokonaisvaltaisen kasvun mahdollistamista ja tukemista, yhdessä tekemistä, olemista ja ihmettelyä. Kirkon tulee linjauksen mukaan tukea ihmistä kasvamaan omana itsenään, lähimmäisenä ja yhteisön jäsenenä. Tällä tavoin seurakunta kasvaa yhdessä Jumalan tuntemisessa. Kirkon kasvatuksen tehtävä toteutuu toimintana, jossa tuetaan kasvua elämänkaaren kaikissa vaiheissa. Toiminta on avointa jokaiselle ja kaikenikäiset kohtaavat toisiaan. Yhtenä tavoitteena on toimia verkostoissa ja yhteistyössä kuntien, järjestöjen, työpaikkojen ja harrastusryhmien kanssa. (Meidän kirkko – esite, i.a.)

Lapset seurakuntalaisena asiakirjan (2013, 10.) mukaan perheiden monimuotoisuus on tämän päivän todellisuutta. Seurakunnan perhetyössä kunnioitetaan jokaisen oikeutta itse määritellä, ketkä kuuluvat hänen perheeseensä. Kirkon varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea ja rohkaista vanhempia heidän kasvatustehtävässään sekä vanhemmuuden ja kasvatuksen kysymyksissä. Kirkon perhetyö toteutuu kasvatuskumppanuutena perheiden kanssa ja se on avointa kaikkien kotien lapsille.

Kirkon lapsi- ja perhetyön tavoitteena ja painotuksena on lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukeminen, joka toteutuu lapsilähtöisenä toimintana. Varhaiskasvatus on lasta varten ja pyrkii lapsen hyvään. Kirkon toiminnassa huomioidaan lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sekä luontainen aktiivisuus ja luovuus. Lapsi haastaa seurakuntaa muuttamaan ja uudistumaan. Seurakuntien perhetyön tavoitteena on seurakunnan ja kotien välinen kasvatuskumppanuus, jonka lähtökohtana on luottamus, säännöllinen vuorovaikutus ja elämän todellisuuden jakaminen erilaisissa tilanteissa ja lapsen asioissa. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 8–24.)

Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen näkökulmia on neljä. Keskiössä on lapsi ja hänen perheensä ja tavoitteena kokonaisvaltainen hyvinvointi ja kasvun tukeminen eri tavoin. Kehitettävät alueet ovat kokoontuva toiminta, läsnäolo perheiden arjessa sosiaalisen median ja muun yhteydenpidon avulla, verkostoissa tapahtuva yhteistyö ja uudet innovaatiot. Verkostoituminen seurakunnan alueella toimivien muiden toimijoiden kanssa, jotka työskentelevät lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi, nähdään tärkeänä. Yhdessä toimimalla ja verkostoitumalla eri toimijoiden kanssa voidaan parhaiten palvella lapsia ja perheitä sekä tukea heidän hyvinvointiaan. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 26–28.)

Kirkon perhetyön perusta on Raamatun ihmiskuvassa ja elämäнкäsityksessä. Kirkon perhetyössä on keskeistä Jumalan luoma arvokas ihminen. Toiseksi nähdään, että ihminen on luotu yhteyteen toisten ihmisten kanssa. Vanhemmuus nähdään arvokkaana lahjana ja tehtävänä. Lapsista huolehtiminen, kasvun tukeminen sekä yhteisöön kuuluminen ovat Raamatussa itsestään selviä asioita. Sosiaalinen vanhemmuus kuuluu kaikille.

Kristittynä eläminen toteutuu lähisuhteiden lisäksi seurakunnassa ja yhteiskunnassa. Kirkon perhetyöllä tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jolla vahvistetaan monimuotoisten perheiden hyvinvointia. (Minäkö perhetyön tekijä 2009, 7–9.)

Kirkon perhetyön kehittämisen askeleita on kuusi. Ensimmäinen askel on seurakunnan yhteinen perhetyön suunnitelma. Toisella askeleella nimetään perhetyöstä vastaava työntekijä ja kootaan eri työalojen työntekijöistä koostuva perhetyön tiimi. Kolmannella askeleella perhetyö toteutuu työalat ylittävällä työotteella. Neljännellä askeleella huomioidaan nais- ja miesnäkökulmien tasapuolisuus perhetyössä. Viidennellä askeleella työntekijöiden työtettä kehitetään perhelähtoisemmäksi. Kuudennella askeleella verkostoidutaan ja luodaan paikallisia rakenteita kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla. Seurakuntien perhetyöntekijä kehittää omissa alueellisissa verkostoissaan sopivia toimintamalleja. (Minäkö perhetyön tekijä 2009, 30.)

Sysmän seurakunnan lapsityön toiminta-ajatus ja perustehtävä on kristillisen kasvatuksen ja kasteopetuksen toteuttaminen. Kristillistä kasvatusta ja kasteopetusta annetaan leikki-ikäisille lapsille ja koululaisille. Lapsia tavataan päiväkerhoissa, pyhäkouluissa ja muissa tapahtumissa. Vanhempien kristillistä kasvatusta tuetaan keskusteluissa, tiedotteita jakamalla, perhekerhoissa ja tapahtumissa. (Lapsityön toimintasuunnitelma 2014.) Varhaisnuorisotyössä ja nuorisotyössä toiminta-ajatus ja tavoitteet ovat koota varhaisnuoria ja nuoria mielekkääseen ja tervehenkiseen toimintaan. Varhaisnuoria pyritään tavoittamaan muutaman kerran vuodessa ja nuoria viikoittaisessa toiminnassa. (Toimintasuunnitelmat 2014.)

Kirkon läsnäolo maaseudulla – Kirkon maaseutustrategia 2008 mukaan kirkko elää maaseudun ihmisissä ja heidän rinnallaan elämän eri vaiheissa. Jumalan läsnäolon yhteisönä kirkko on läsnä ihmisten elämässä. Kirkon tavoitteet maaseudulla ovat, että maaseutu on hyvä ja elinvoimainen paikka asua nykyisille ihmisille sekä tuleville sukupolville. Kirkon tavoitteena on, että maaseudulla asuvat ihmiset eivät syrjäydy palvelu-

jen tason, etäisyyksien, koulutus- ja kulttuuritarjonnan tai tulojen alhaisuuden vuoksi. (Kirkon läsnäolo maaseudulla 2008, 10–11.)

Kirkon mahdollisuudet puolustaa maaseudun ja sen ihmisten elinoloja ovat merkittävät. Maaseudulla seurakunnat ovat merkittäviä toimijoita. Seurakunnat työllistävät, tarjoavat palveluita, lisäävät ihmisten sosiaalista ja henkistä hyvinvointia sekä vahvistavat yhteisöllisyyttä. Kirkko tekee työtä heikkojen ja syrjäytyvien puolesta sekä madaltaa muureja ihmisryhmien välillä. Seurakuntien työntekijät seuraavat ihmisten hyvinvointia ja elinoloja ja huomioivat niitä uhkaavia kehityssuuntia. Seurakuntien työntekijät ja luottamushenkilöt sekä muut aktiivit seurakuntalaiset verkostoituvat kuntien ja järjestöjen kanssa. Nuorisotyötä sekä lapsi- ja perhetyötä tehdään myös maaseudulla. (Kirkon läsnäolo maaseudulla 2008, 13–14.)

Seurakuntien, kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö on kasvanut maaseudulla. Verkostoituminen ja yhteistyö merkitsevät voimavarojen yhdistämistä maaseudun ja sen asukkaiden hyvinvoinnin hyväksi. Seurakunta voi järjestää monia toimintoja yhteistyönä. Seurakunnan on tärkeää koota yhteen kotiseutunsa toimijat, kuten kunnan edustajat, yrittäjät sekä eri yhdistysten ja seurojen että toimintaryhmien edustajat. Seurakuntien mahdollisuudet ovat tässä asiassa rajattomat. Kirkon tulee olla mukana kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyvässä keskustelussa sekä seutukuntien kehittämisessä. Tulevaisuuteen luottaen kirkon tulee pyrkiä yhteistyöhön. Sen on muutettava osaltaan hallinnollisia rakenteita sekä työtapoja. Yhdessä ihmisten kanssa kirkko rakentaa tulevaisuutta maaseudullakin. (Kirkon läsnäolo maaseudulla 2008, 15.)

3.3 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Toimijoiden yhteistyötä kehittämällä tämä opinnäytetyö tähtää lasten ja perheiden yhteisöllisyyden kokemuksen vahvistumiseen. Tämän vuoksi on olennaista selvittää, mitä käsitteet yhteisö ja yhteisöllisyys tarkoittavat ja merkitsevät yksilön hyvinvoinnin kannalta.

Yhteisöä voidaan määritellä monella eri tavalla. Yhteisö tarkoittaa yksinkertaisuudessaan ihmisryhmää, jonka jäsenet kutsuvat itseään me ja ulkopuoliset näkevät heidät jollain tapaa muista erottuvina. (Mäkinen 2013, 288.) Hyypän (2002) mukaan tärkein yhteisöjä kuvaava seikka ovat vuorovaikutussuhteet. Yhteisö muodostuu jonkin yhteisen asian omaavien ihmisten ryhmästä. Yhteisöllisyys eli sosiaalinen pääoma antaa ihmisille mahdollisuuden koordinoida toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan kansalaisten keskinäistä luottamusta, normeja ja verkostoja, jotka parantavat yhteiskunnan toimintaa. (Hyypä 2002, 24–28, 50.) Yhteisössä keskinäinen luottamus lisääntyy ja mitä enemmän ihmiset toimivat yhteistyössä toiminnasta tulee kaikkia hyödyttävää. Yhteisöllisyys on aineeton hyödyke, jota yksilö ei voi omistaa. (Hyypä 2005, 18–19.)

Yhteisöt ovat yhdessä elämistä varten, jolloin niiden ei tule alistua lopulliselle tietämiselle. Yhteisöjen tarkastelussa tulee olla pyrkimys muodostaa tietoa yhteisössä muodostuvan tiedon sen tekijän ja kokijan näkökulmasta. Tämä tarkoittaa yllättävyyden ja asioiden arvoituksellisuuden hyväksymistä yhteisöjen perustavaa laatua olevana tilana. ”Yhteisö ei ole suunnitelma, vaikka sen sisällä elää suunnitelma”. (Heikkilä, Hyypä & Puutio 2009, 6.)

Tutkimusten mukaan yhteisöllisyys sekä yhteisöön kuuluminen vaikuttavat hyvinvointiimme. Yhteisöön kuuluminen vaikuttaa yksilön terveyden kokemukseen, suojaa dementialta ja pidentää elinikää. Yhteisöllisyys toimii terveyden välittäjänä. Sosiaalinen pääoma lisää liikunnan harrastamista ja vähentää riskikäyttäytymistä. (Hyypä 2002, 60–61.) Ruuskasen (2002, 5) mukaan sosiaalinen pääoma yksilön tavoitteiden saavuttamista tehostamalla lisää myös yhteisön hyvinvointia. Huoli perinteisen yhteisöllisyyden

murentumisesta ja sen vaikutuksista muun muassa kirkon jäsenyyteen, ovat esillä tämän päivän kirkkoon liittyvässä keskustelussa. Yhteisöllisyys liittyy oleellisesti kirkon ole-mukseen. Kirkkoa kuvataan hengellisenä sekä inhimillisenä yhteisönä. Yhteys ja osalli-suus olivat jo alkuseurakunnan tunnusmerkkejä, jotka rakentuivat suhteessa Jumalaan ja toisiin ihmisiin. (Thitz 2013, 37.)

Kotikunta on asukkaalle tärkeä ja merkityksellinen paikka, ja se nähdään yhteisönä, jolla on omia erityispiirteitä (Mäkinen 2013, 286). Pienen kunnan sisällä on luonteva perusta yhteisöllisyyden kokemuksille. Yhteiselle asuinalueelle muodostuu samanlaisia elämäkokemuksia. Samalla alueella asuvat kokevat olevansa yhtä jakaessaan yhteisen elinpiirin. (Riukulehto 2013, 309.) Yhteisöllisyys syntyy yhteisön jäsenten välisestä vuorovaikutuksesta, yhteenliittymisestä yhdessä sovittujen ja suunniteltujen rakenteiden avulla. Jäsenet ovat tietoisia heitä yhdistävästä asiasta, ja se tuottaa yhteisöllisyyden tunnetta ryhmässä. Ryhmä pyrkii yhteisiin tavoitteisiin yhteisen tietoisuuden kasvatta-misella ja hyvällä vuorovaikutuksella. (Raina & Haapaniemi, 2007, 34.)

Maaseutu on perinteisesti nähty vahvasti yhteisöllisenä yhteisönä, joissa ihmiset ko-koontuvat yhteen, tukevat toisiaan sekä toimivat yhteisön hyväksi (Raina 2012, 14–15). Maaseuturakenteiden muuttuessa ihmisten elintavat ovat muuttuneet yksilöllisyyttä ko-rostaviksi. Perinteinen toisista huolehtiminen sekä yhteisöllisyys ovat myös maaseudul-la heikentyneet. Maaseudulla on kuitenkin myös onnistuttu säilyttämään kylätoimikun-tien, järjestöjen ja seurakuntien toimesta yhteisöllistä elämäntapaa ylläpitäviä toiminta-tapoja. Yhteisöllisyyden ylläpitämisessä korostuu kolmannen sektorin toimintaa maa-seudulla tarkastelevan tutkimuksen mukaan erilaisten yhteisten tilaisuuksien, tapahtu-mien, yhteisen toiminnan ja tilojen sekä hankkeiden merkitys. (Pihlaja 2010, 77–79.) Harvaan asutulla maaseudulla yhteisöllisen toiminnan merkitys korostuu. Erityisesti seurakuntien tarjoamat palvelut sekä erilaiset ihmisiä yhteen kokoavat tapahtumat ovat merkittäviä hyvinvoinnin tukijoina. (Kirkon läsnäolo maaseudulla 2008, 14.)

3.4 Yhteistyö

Tämä opinnäytetyö on eri toimijoiden yhteistyöhanke, joten on olennaista tietää yhteistyön määritelmä sekä miten yhteistyön tasoja määritellään.

Yhteistyötä pidetään ihmiskunnan evoluution kannalta tärkeänä ominaisuutena, yhteistyö on ollut keskeisenä tekijänä ihmisen kehityksessä. Ihmiset ovat ratkaisseet eteen tulleita ongelmia läpi historian ja voittaneet ulkoisia ja sisäisiä vihollisia yhdessä. Historiassa ihmisten ongelmat ovat olleet yksinkertaisempia kuin tänä päivänä. Kehittyneessä ja pitkälle eriytyneessä maailmassa yhteistyön tarve on vaikeammin havaittavissa. Ihminen hahmottaa omaa maailmaa koulutuksen ja kokemuksen kautta. Näkökulma saat-
taa jäädä helposti kapeaksi eikä yhteistyön tarvetta huomata. (Isoherranen 2008, 26–27.)

Yhteistyössä pyritään toimimaan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi mahdollisimman onnistuneesti ja tehokkaasti. Yhteistyö ei ole ainoastaan toimintaa yhteisten tavoitteiden eteen. Yhteistyössä korostuvat myös sosiaaliset ja vuorovaikutussuhteet. Yhdessä toimiminen ei ole aina pelkkää iloa, mutta se on palkitsevaa. Vapaa-ajan harrastuksista saatu ilo, yhdessä toimimisen kokemukset ja sisäinen palkkio ovat tuttuja kokemuksia. Yhteistyön sujuessa hyvässä työryhmässä saadaan samoja palkitsevia kokemuksia. Yhteistyötä tehdään monella eri tasolla. Mitä monimutkaisimpia asioita käsitellään, tulee yhteisestä kielestä, käsitteistä, säännöistä ja vuorovaikutuksesta tärkeitä elementtejä. (Isoherranen 2008, 26–27.)

Eri asiantuntijoiden osaaminen ja ammatillisuus saattavat jäädä helposti tiedostamattomiksi, ellei yhteistyötä tehdä muiden asiantuntijoiden kanssa. Esteenä yhteistyön kehittymiselle saattaa olla tietämättömyys toisten ihmisten ammattitaidoista ja ammatillisuudesta. Eri alojen käsitteistö, kielen ja menetelmien erilaisuus vaikeuttaa kommunikointia. (Isoherranen 2008, 30–31.)

Tutkimusten mukaan kuntien ja eri toimijoiden yhteistyössä on havaittavissa kolme tasoa (Kuvio 1). Ensimmäisellä tasolla yhteistyö toteutuu puheen tasolla ja juhlapuheissa, mutta ei näy käytännössä. Tätä tasoa kutsutaan kohteliaisuus vaiheeksi. Toisella tasolla yhteistyö toteutuu yksittäisissä toiminnoissa tai hankkeissa. Tällöin saadaan aikaan pieniä ja lyhytkestoisia konkreettisia asioita. Tässä vaiheessa kuitenkin yhteinen tavoite ja kokonaisvaltainen ote puuttuvat. Kolmannella tasolla yhteistyö on osa organisaation strategiaa. Tässä vaiheessa yhteistyön mahdollisuuksia selvitetään ja liitetään osaksi organisaatioiden toimintasuunnitelmaa. Tällä tasolla yhteistyössä on yhteisiä tavoitteita ja suunnitelmia toiminnan suhteen. (Suomen kuntaliitto 2002, 14.)

KUVIO 1. Yhteistyön tasot

3.5 Kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja yhdistysten yhteistyö

Kehittämishankkeen kohdentuessa kunnan, seurakunnan, järjestöjen sekä erilaisten yhdistysten toteuttamaan yhteistyöhön on tärkeää selvittää, minkälaista yhteistyötä toimijoiden välillä on aikaisemmin ollut.

Kuntien ja seurakuntien yhteistyötä koskeva ensimmäinen suositus annettiin vuonna 1976. Yleiskirjeessä kiinnitettiin huomiota paikallistason yhteistyön kehittämiseen. Laajempi ja kattavampi suositus yhteistyöstä annettiin 1983. Vuonna 1996 käynnistettiin työ, jonka tavoitteena olivat uudet ohjeet kunnille ja seurakunnille yhteistyöstä. Työ valmistui vuonna 1998, jolloin julkaistiin kirja ”Kunnat ja seurakunnat yhdessä”. Kirjassa oli koottuna tietoa miten yhteistyötä voidaan käytännössä toteuttaa ja kehittää. Yhteistyön merkitys korostui. Vuonna 2001 alkoi jälleen uuden kirjan kokoaminen. ”Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi” valmistui 2002. (Suomen kuntaliitto 2002, 5–7.)

Useilla paikkakunnilla oli nähtävissä hyviä esimerkkejä seurakuntien ja kuntien yhteistyöstä. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja talouden tiukkeneminen ovat asettaneet yhteistyölle uusia vaatimuksia. Kunnissa vahvistui näkemys siitä, että kaikkia palveluja ei tarvitse tuottaa itse. Seurakunnissa kasvoi samaan aikaan tarve resurssien järkevään käyttöön. Yhteistyön merkitys kasvoi entisestään. Etusijalle asetettiin palveluiden saatavuus ja paikallinen hyvinvointi. (Suomen kuntaliitto 2002, 5–7.)

Sysmän kunta ja seurakunta tekevät yhteistyötä muutamilla osa-alueilla. Kunnalla ja seurakunnalla on muun muassa yhteiset tilat. Yhteisessä toimitilassa seurakunnalla on seurakuntasali ja toimistotiloja. Kunnalla tiloissa on palloiluhalli ja bändikämppä. Samassa rakennuksessa sijaitsevat yhteiset nuorisotilat, joita seurakunnan ja kunnan nuorisotyöntekijät valvovat vuoroiltoina yhdessä 4H-yhdistyksen kanssa. (Sysmän seurakunta i.a.) Kunnan nuorisotoimi ja seurakunnan varhaisnuorisotyö järjestävät kesäisin yhteiset kesäleirit seurakunnan leirikeskuksessa. Kesäleireillä on työntekijöinä kunnan ja seurakunnan työntekijöitä. Leiriyhteistyö alkoi, kun kunta myi oman leirikeskuksensa. (Toimintasuunnitelma vuodelle 2014.)

Järjestöillä on kolme tehtävää, joilla he pystyvät edistämään omien tavoitteiden saavuttamista, kun ne toimivat kunnan kanssa yhteistyössä. Ensimmäinen tehtävä on järjestää omille jäsenille toimintaa ja ajaa heidän etujaan. Toisena tehtävänä on palvelujen tuottaminen ja kolmantena toimia sellaisissa toimintaverkostoissa, jotka edistävät hyvinvointipolitiikkaa. Näillä kaikilla alueilla tarvitaan kuntien, järjestöjen ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Kuntien näkökulmasta yhteistyöllä saadaan korostettua periaatteita ja tehtäviä. Kunnan tehtävä on luoda edellytykset ja tukea järjestöjä ja yhdistyksiä, jotta nämä saavuttaisivat niiden omat tavoitteet. Järjestöt eivät ole alisteisia julkiselle sektorille, vaan ne ovat itsenäisiä ja yhteistyösuhteissaan tasa-arvoisia. Järjestöjen ja yhdistysten tulee ryhtyä yhteistyöhön avoimesti sillä ajatuksella, että julkinen sektori hyötyy myös heidän toiminnastaan. Tapauskohtaisen ja yksittäisen hyödyn tavoittelun sijasta tulee pyrkiä vakiintuneempaan yhteistyöhön, jonka tavoitteena on saavuttaa jotain uutta. (Möttönen & Niemelä 2005, 104.)

Järjestötoimintaa ei voi arvioida ainoastaan sillä perusteella, kuinka hyödyllistä yksittäisen järjestön toiminta on. Aktiivisella järjestötoiminnalla on merkitystä paikallisen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehittymisen näkökulmasta. Vaikka järjestöt järjestävät toimintaa kuntalaisille, ei kunta saisi nähdä heitä ainoastaan palveluntuottajina. Järjestökenttä on hajanainen, järjestöjen välillä saattaa olla jännitteitä ja ne tekevät päällekkäistä työtä. Järjestöjen ja muiden toimijoiden välillä kaivataan yhteistyötä, jossa kunta voi olla edelläkävijänä. (Möttönen & Niemelä 2005, 160.)

Aito verkostosuhde kuntien ja järjestöjen välillä on tasavertaisten osapuolten yhteistyötä. Toteutumisen perustana on yhteinen arvoperusta ja se, ettei kummankaan tavoitteena ole taloudellisen voiton tuottaminen. Kuntien ja järjestöjen tavoitteet ja edut eivät aina ole samansuuntaisia. Silti kunnan tulee tunnistaa järjestöjen laaja-alaiset tehtävät sekä nähdä niiden asiantuntijuudella hyvinvointipoliittinen merkitys. (Pihlaja 2010, 25.)

Tulevaisuudessa yhteistyön merkitys korostuu, sillä kunta tulee tarvitsemaan enemmän järjestöjen apua palveluiden tuottamisessa. Yhteistyötä tulee tiivistää toimijoiden kesken ja järjestöt pitää ottaa mukaan, kun suunnitellaan palvelutuotantoa kunnassa. (Möttönen & Niemelä 2005, 206.) Paikallisen verkostotyön ja yhteistyön haasteita ovat jär-

jestöjen taipumus katsella asioita omasta ja joskus kapeastakin näkökulmasta. Järjestöjen välillä saattaa olla kilpailutilanne jossa tavoitellaan omaa etua. (Möttönen 2002, 132–133.)

3.6 Aikaisemmat tutkimukset ja hankkeet

Yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä ilmiöinä on tutkittu ja niistä löytyy kirjallisuutta monista eri aihepiireistä. Opinnäytetöitä joissa on tutkittu tai kehitetty kunnan, seurakunnan tai muiden toimijoiden välistä yhteistyötä löytyy muutama, jotka esittelemme tässä luvussa Opinnäytetöitä, joissa olisi kehitetty jossakin kunnassa toimivien toimijoiden lapsiperheiden parissa tekemää yhteistyötä, ei ole aikaisemmin tehty.

Arja Ansamaa on opinnäytetyössään tarkastellut kunnan, seurakunnan ja järjestöjen kokemuksia siitä, miten yhteistyöllä on edistetty lapsiperheiden terveyttä. Laadullinen tutkimus on aineiston keruuvaiheessa tavoittanut kuudestatoista toimijasta neljä. Aineisto on kerätty sähköpostitse avoimella tietojenkeruulomakkeella. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset osoittavat, että eri toimijoiden välinen yhteistyö on merkityksellistä lapsiperheiden yhteisöllisyyden ja terveyden edistämisessä. Opinnäytetyön johtopäätöksissä Ansamaa esittää, että systemaattisemmin suunniteltu eri toimijoiden välinen yhteistyö lisäisi resursseja ja edistäisi lapsiperheiden yhteisöllisyyttä ja terveyttä edistävien palveluiden kehittämistä Perhon kunnassa. (Ansamaa 2013, 2.)

Päivi Thitz on väitöskirjassaan Seurakunta osallisuuden yhteisönä tutkinut yhteisöllisyyttä ja sen kehittämiseen liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita erityisesti maaseutu-seurakunnissa. Tutkimuksen tulokset tuovat esille sen, että seurakunnissa on tehtävää vielä paljon työtä yhteisöllisyyden ja osallisuuden saavuttamiseksi. Thitzin tutkimus keskittyy tutkimaan, miten yhteisöllisyys ja sen kehittäminen näkyy 2000-luvun kirkos-

sa ja miten seurakunnissa puhutaan osallisuudesta. Lisäksi Thitz tutkii kirkon yhteisöllisyyteen liittyvän puheen ja toiminnan välistä suhdetta. (Thitz 2013, 3–4.)

Teija Hirsivaara ja Jaana Rusanen ovat tehneet toiminnallisen opinnäytetyön, jossa selvitetään Limingan kunnankirjaston ja Limingan alueella toimivien järjestöjen yhteistyöhalukkuutta ja mahdollisuuksia sekä yhteistyön mahdollisia vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin. Opinnäytetyön tuloksena esitetään, että järjestöt ovat kiinnostuneita tekemään ja kehittämään yhteistyötä Limingan kunnankirjaston kanssa. (Hirsivaara ja Rusanen 2014, 2.)

Hanna Falckin opinnäytetyö käsittelee järjestöjen ja kuntien välistä kumppanuutta ja sen kehittymismahdollisuuksia. Falck on kartoittanut Keski-Uudenmaan Yhdistysverkoston ja sen toiminta-alueen kuntien kumppanuutta. Opinnäytetyössä keskitytään aitoon kumppanuuteen, eli niihin mahdollisuuksiin, joita kumppanuudella on ilman palveluiden tuottamista ja niiden ostamista. Opinnäytetyö tuo esiin kumppanuuden muotoja, joita osapuolten on järkevää kehittää kumppanuudessaan. Tulokset osoittavat, että kuntien välistä kumppanuutta olisi järkevä kehittää, sillä kumppanuudella voidaan edistää kuntien ja järjestöjen yhteisten päämäärien saavuttamista sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti. Sen avulla voidaan lisätä kuntien ja kuntalaisten vuorovaikutusta sekä kansalaistoiminnan vaikuttavuutta paikallisella tasolla. (Falck 2011, 2–6.)

Päijät-Hämeessä toimii Yhdessä tulevaan – Aukkaat, kylät, yhdistykset ja kunnat Hämeessä –hanke. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa kansalaistoimintaa sekä kyläyhdistysten ja kuntien kumppanuutta. Hanke tukee ja ohjaa paikallisyhteisöjä määrittelemään tulevia tavoitteitaan. Hanke koordinoi maakunnallisten paikallisuutta vahvistavien kehittämisohjelmien tuloksia. Keskeistä on rakentaa toimijoiden välisiä yhteistyöverkostoja. Sysmä on yksi hankkeen toimialueista. (Päijät Hämeen kylät i.a.)

4. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

4.1 Alkukartoitus

Aloitimme opinnäytetyömme toteutuksen alkuvuodesta 2014 alkukartoituksella. Alkukartoituksen tavoitteena oli selvittää, keitä ovat toimijat, jotka järjestävät lapsille ja perheille toimintaa, tapahtumia, kerhoja, leirejä ja juhlia Sysmän kunnan alueella. Selvitystyön aloitimme ottamalla yhteyttä kunnan nuoriso- ja liikuntapalveluiden päällikköön.

Kunnan nuoriso- ja liikuntapalveluiden päälliköltä saimme tiedon Sysmässä järjestettävästä suurimmasta lasten ja perheiden tapahtumasta, Joulupolusta. Tapahtuman suunnitteluun, järjestelyyn ja toteutukseen oli osallistunut vuonna 2013 yhteistyössä 22 eri toimijaa. Toimijat, jotka tuolloin olivat olleet tekemässä Joulupolkutapahtumaa, ovat kuntasektorin, seurakuntien, järjestöjen ja yksityisten yritysten toimijoita. Näistä toimijoista 16 on kunnan, seurakuntien ja järjestöjen lapsi- ja perhetyön toimijoita, joiden yhteistyön ja verkostoitumisen kehittämiseen opinnäytetyömme kohdistuu. Yksityisten yritysten toimiala ei ole lapsi- ja perhetyössä, mutta kutsuimme heitä mukaan hankkeeseen. Kunnan nuoriso- ja liikuntapalveluiden päälliköltä saimme näiden toimijoiden tiedot yhteystietoineen.

Hankkeessa mukana olevia kuntatoimijoita ovat päiväkotit, kunnan nuorisotoimi ja ympäristötoimi. Seurakuntatoimijoita ovat Sysmän evankelis-luterilainen seurakunta sekä Sysmän helluntaiseurakunta. Järjestötoimijoista merkittävimpiä toimijoita ovat Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistys (MLL), Sysmän Martat, Sysmän 4H-yhdistys, Sysmän vanhempainyhdistys ja Sysmän vapaapalokunta. Urheiluseuroista mukana ovat Sysmän Sisu ja Sysmän Voimistelijat. Yrittäjistä mukana ovat muun muassa päivittäistavaraliike, sekatavaraliike, kioskiyrittäjä, puutarha-alan yrittäjä, paikallislehti ja pankkitoimijoita (Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Lapsi- ja perhetyön toimijat joulukuussa 2013

Kunta	Seurakun- ta	Järjestöt	Urheiluseurat	Yrittäjät
Nuorisotoimi	Sysmän helluntai- seurakunta	Harraste- valoku- vaajat	Sysmän Sisu	Paikallis- lehti
Päivähoito	Sysmän seurakun- nan lapsi- työ	Lady Leijonat	Sysmän Voi- mistelijat	Pankki- toimija 1
Ympäristötoimi	Seurakun- nan nuori- sotyö	MLL		Pankki- toimija 2
		Martat		Päivittäis- tavara liike
		Vanhem- painyhdis- tys		Apteekki
		Vapaapa- lokunta		Puutarha yrittäjä
		Vpk nais- jaosto		
		Yrittäjät ry		
		4h- yhdistys		
		Järjestö 1		
		Järjestö 2		

Saatuamme käsityksen toimijoista selvitimme, minkälaista toimintaa eri lapsi- ja perheyön toimijat toteuttavat. Tästä selvitystyöstä osa toteutui keskusteluissa toimijoiden kanssa. Pääsääntöisesti tutustuimme eri toimijoiden verkko- ja lehti-ilmoitteluun, jonka avulla saimme yleiskuvan lapsille ja perheille järjestettävästä toiminnasta ja tapahtumista.

Kuntatoimijat järjestävät viikoittaista kerho- ja harrastustoimintaa kouluikäisille lapsille sekä alle 18-vuotiaille nuorille. Kunnan nuorisotoimi järjestää viikoittaista nuorisotoimintaa yhteistyössä seurakunnan ja järjestön kanssa. Kesäisin kunta järjestää leirit toimintaa yhteistyössä seurakunnan kanssa kouluikäisille lapsille ja nuorille. Kuntatoimijat järjestävät sekä osallistuvat aktiivisesti lapsille ja perheille suunnattuihin tapahtumiin. (Sysmän kunta i.a.) Sysmän seurakunnalla on viikoittaista kerhotoimintaa lapsille, nuorille ja perheille. (Sysmän seurakunta i.a.) Sysmän helluntaiseurakunnalla ei tällä hetkellä ole viikoittaista toimintaa lapsille, mutta se osallistuu tapahtumiin ja järjestää tapahtumia lapsille ja perheille. (Sysmän helluntaiseurakunta i.a.)

Hankkeessa mukana olevat merkittävimmät järjestötoimijat MLL, 4h-yhdistys, vanhempainyhdistys, Sysmän vapaapalokunta sekä Sysmän Martat, järjestävät viikoittaista toimintaa lapsille ja perheille sekä kouluikäisille lapsille ja nuorille. Järjestöt järjestävät erilaisia viikoittain kokoontuvia kerhoja kuten kädentaitokerho, musiikkikerho ja kuvataidonkerho sekä erilaisia tapahtumia, kuten perhetapahtumia, pihatapahtumia ja retkiä. (MLL- paikallisyhdistys i.a., Sysmän 4h-yhdistys i.a., Sysmän vanhempainyhdistys i.a., Sysmän vapaapalokunta i.a., Sysmän Martat i.a.) Sysmän Sisu ja Sysmän voimistelijat, järjestävät viikoittaista urheilutoimintaa lapsille, koululaisille ja nuorille. (Sysmän sisu i.a., Sysmän Voimistelijat i.a.) Yrittäjät osallistuvat vapaaehtoisesti erilaisiin tapahtumiin. Taulukossa 2 esitellään toimijoiden toteuttamaa toimintaa lapsille ja perheille.

TAULUKKO 2. Toimijoiden toiminta lapsille ja lapsiperheille

	Kerho- toimintaa	Harrastus- toimintaa	Tapahtumia	Leirejä	Muuta toimintaa
Nuorisotoimi	x	x	x	x	x
Päivähoito			x		x
Ympäristötoimi	x		x		x
Sysmän hellun- taiseurakunta			x	x	x
Sysmän seura- kunnan lapsityö	x	x	x	x	x
Sysmän seura- kunnan nuoriso- työ	x	x	x	x	x
Harrastevaloku- vaajat		x	x		
Lady Leijonat			x		x
MLL	x	x	x		x
Sysmän Martat	x		x		x
Vanhempain- yhdistys			x		x
Sysmän Vpk		x	x	x	
Vpk naisjaosto			x		x
Yrittäjät ry			x		x
4H-yhdistys	x	x	x	x	
Järjestö 1			x		x
Järjestö 2			x		x
Sysmän Sisu	x	x	x		
Sysmän Voimistelijat	x	x	x		x
Apteekki			x		x
Paikallislehti			x		x
Pankkitoimija 1			x		x
Pankkitoimija 2			x		x
Puutarhayrittäjä			x		x
Päivittäistavara- liike			x		x

4.2 Yhteen Hiileen -hanke

Keskustelussamme kunnan nuoriso- ja liikuntapalveluiden päällikön kanssa saimme tiedon Sysmän ja Hartolan kuntien alueella toimivasta Yhteen Hiileen -hankkeesta. Yhteen Hiileen -hankkeen tavoitteena on saada kuntasektori, yritys-elämä ja kansalaisjärjestöt sekä vapaaehtoistoimijat tekemään kaikkia osapuolia hyödyttävää hyvää yhteistyötä. Kohderyhmänä ovat nuoret, ikääntyvät, vakituiset, vapaa-ajan ja mahdolliset uudet asukkaat sekä yritykset ja järjestöt. (Yhteen Hiileen i.a.)

Otimme yhteyttä Sysmän ja Hartolan kuntien alueella toimivaan Yhteen Hiileen -hankkeen projektipäällikköön ja sovimme tapaamisesta alkuvuodesta 2014. Yhteen Hiileen -hanke kiinnostui opinnäytetyön aiheestamme ja he ilmoittivat yhteistyöhalukkuudestaan. Keskustelussamme myös meille opinnäytetyötä aloitteleville ilmeni, että saamme Yhteen Hiileen -hankkeesta työllemme hyvän yhteistyökumppanin, rahoittajan ja tukijan. Yhteen Hiileen -hankkeen kanssa solmimme suullisen sopimuksen opinnäytetyöyhteistyöstä.

Yhteen Hiileen -hankkeen keskeiset asiakasryhmät ovat toimijat, jotka tuottavat toimintaa ja tapahtumia nuorille, aikuisille ja vanhuksille. Hankesuunnitelmassa tavoitteena on myös lapsiperheiden kohtaamiseen ja palveluiden tuottamiseen keskittyvien tahojen yhteistyön koordinointi. Yrityksistä huolimatta Yhteen Hiileen -hanke ei ole onnistunut tavoittamaan lasten ja lapsiperheiden kanssa toimijoita. Koska opinnäytetyömme kohdentuu lapsien ja lapsiperheiden kanssa toimijoihin, Yhteen Hiileen hankkeen projektipäällikön ja sihteerin mukaan hanke tulisi saamaan hyödyllistä tietoa omaan käyttöönsä ja toimintansa tueksi. Opinnäytetyömme tueksi saimme Yhteen Hiileen -hankkeesta kumppanuuden lisäksi muun muassa toimijoiden verkostotapaamisten rahoittajan ja käytännön asioiden hoitajan, esimerkiksi tilavarauksien ja materiaalien hoitamisen.

4.3 Verkostotapaamiset

Alkukartoituksen jälkeen aloitimme kehittämishankeemme toteutuksen suunnittelemalla lapsi- ja perhetyön toimijoille yhteistä verkostotapaamista. Verkostotapaamisen suunnitteluvaiheessa halusimme valita menetelmän, joka toimisi mahdollisimman vuorovaikutteisesti. Verkostotapaamisen tavoitteena oli rohkaista toimijoita kertomaan omasta toiminnastaan sekä kertomaan ajatuksiaan, mielipiteitään ja odotuksiaan yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa. Pohdittuamme sopivaa menetelmää päädyimme learning cafe -menetelmään.

Learning cafe -menetelmä perustuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja kysymysten pohittamiseen ryhmätyöskentelynä. Menetelmän avulla keskustellaan ja reflektoidaan pöytäryhmissä. Ryhmä jaetaan pienryhmiin, joilla jokaisella on oma teema ja vastuhenkilö. Ryhmän jäsenet keskustelevat, ideoivat ja ratkaisevat ongelmia yhdessä. Menetelmä auttaa ryhmän jäseniä kertomaan omia näkemyksiä ja löytämään ratkaisuja yhteisiin ongelmiin. Pöydät voidaan vuorata paperilla, joihin tehdään muistiinpanoja käydyistä keskusteluista. Yhtä teemaa käsitellään noin 10–15 minuuttia. Tämän jälkeen ryhmä siirtyy seuraavaan pöytään, jossa on uusi aihe. He voivat täydentää edellistä ryhmää, jos jotain on jäänyt huomioimatta. Ryhmien kierrettyä pöydissä, pöydän vastuhenkilö esittelee kaikkien ryhmien aikaansaannoksen. Tilaisuudessa voi olla tarjolla pientä purtavaa ja kahvia rennon tunnelman luomiseen. (Tervaskanto-Mäentausta & Seppänen 2013, 254.)

Yhteistyökumppanimme Yhteen Hiileen -hanke oli mukana toteuttamassa toimijoiden verkostotapaamista. Yhteen Hiileen hanke hoiti muun muassa tilavarauksen ja järjestelyt, materiaalit sekä hankinnat tarjoilujen osalta. Yhteen Hiileen -hanke suunnitteli yhtenäisen kutsun ja toimi verkostotapaamisen rahoittajana. Meidän vastuullamme oli verkostotapahtuman suunnittelu, valmistelu sekä toteutus. Verkostotapaaminen nimettiin Kahvila Hiileksi, joka oli mielestämme houkutteleva ja sopiva nimi toimijoiden kohtaamiselle.

Verkostotapaamisesta tiedottaminen ja toimijoiden kutsuminen oli vastuullamme. Kutsuimme toimijoita sähköpostilla sekä lisäksi henkilökohtaisesti soittamalla jokaiselle toimijalle. Yhteen Hiileen -hankkeen projektipäällikkö oli yhteydessä paikalliseen mediaan Sysmän ja Hartolan pitäjänlehti Lähilehteen. Lähilehti julkaisi 26.3.2014 ilmestyneessä numerossaan tiedotteen ja kutsun verkostotapaamiseen.

Kahvila Hiili, lapsi- ja perhetyön toimijoiden verkostotapaaminen toteutui 26.3.2014 klo 18.00–21.00 Sysmän Teatteritalolla. Kahvila Hiileen saapui 12 lapsi- ja perhetyön toimijaa 21 kutsutusta. Kutsutuista 16 olivat varsinaisia lapsi- ja perhetyön toimijoita ja viisi heistä yrityksiä, jotka osallistuvat lapsille ja perheille suunnattuihin tapahtumiin vapaaehtoisesti. Verkostotapaamiseen saapuneet toimijat olivat kaikki varsinaisia lapsi- ja perhetyön toimijoita. Kuntatoimijoita paikalla oli kaksi, seurakuntatoimijoita paikalla oli kaksi ja eri järjestöjen toimijoita paikalla oli kahdeksan.

Verkostotapaamisessa mukana ollut Lähilehden toimittaja oli kiinnostunut lapsi- ja perhetyön toimijoiden yhteistyön kehittämisestä, jonka tarkoituksena oli lasten ja perheiden tapahtumien säilyttäminen ja mahdollinen lisääminen Sysmän alueella. Annoimme Lähilehdelle haastattelun verkostotapaamisen aikana kehittämishankkeen tarkoituksesta ja tavoitteista. Toimittajan pyynnöstä annoimme Lähilehdelle 30.3.2014 uuden haastattelun, jossa kerroimme verkostotapaamisen annista. Lapsi- ja perhetyön toimijoiden kehittämishankkeesta kertova artikkeli julkaistiin 2.4.2014 ilmestyneessä Lähilehdessä (Liite 1).

5 KEHITTÄMISHANKKEEN AINEISTONKERUU

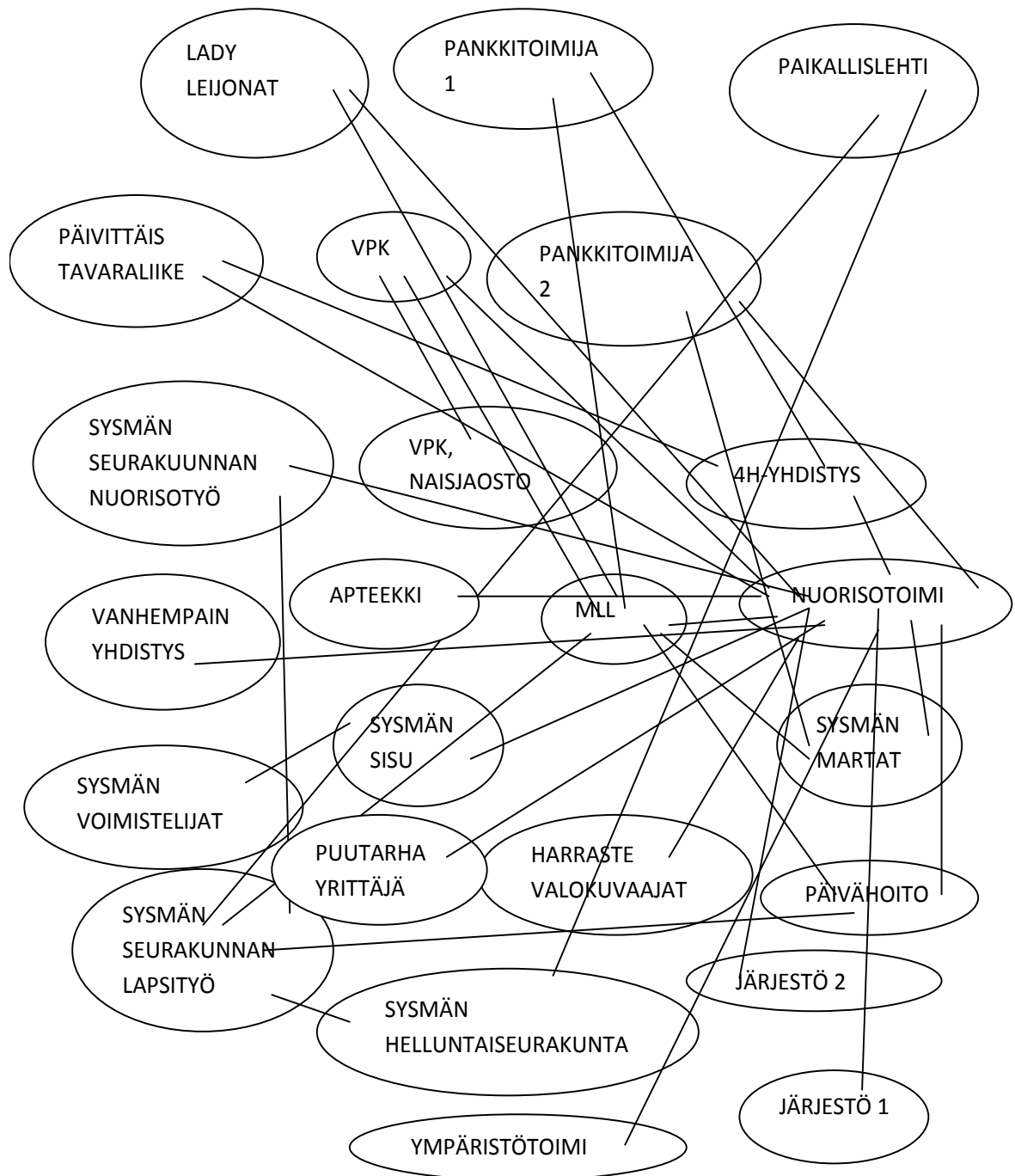
5.1 Verkostotapaaminen ja aineiston keruu

Verkostotapahtuman kulku oli vastuullamme, joten toinen meistä toimi tapahtuman vastuuhenkilönä selostaen osallistujille tapahtuman kulkua, huolehtimalla tapahtuman aikataulusta ja etenemisestä sekä jakamalla puheenvuoroja. Verkostotapaamisen aluksi esittelimme toimijoille itsemme sekä opinnäytetyömme aiheen ja tarkoituksen. Kerroimme että opinnäytetyönä toteutettavaan toimijoiden kehittämishankkeeseen osallistuminen on vapaaehtoista. Kysyimme lupaa verkostotapaamisessa käytyjen keskusteluiden kirjaamiseen ja käyttämiseen opinnäytetyön aineistona. Toimijat esittelivät itsensä, edustamansa organisaation sekä minkälaista toimintaa he toteuttavat lapsille ja perheille.

Verkostotapaaminen jatkui toiminnallisella toimijoiden verkostokartan kokoamisella. Olimme tehneet valmiiksi suurelle valkoiselle lakanalle kaksikymmentäyksi ympyrää, joissa kussakin oli toimijoiden organisaation nimi. Toimijoiden tehtävänä oli omasta organisaatiostaan piirtää nuoli kohti sitä tai niitä toimijoita, keiden kanssa he ovat jo tehneet yhteistyötä. Kartan avulla ilmenivät eri toimijoiden jo olemassa olevat yhteistyötahot. Toimijoiden verkostokartta ilmensi konkreettisesti myös ne toimijat, joiden kanssa toimijoilla ei ole ollut yhteistyötä eikä yhteyksiä. Toimijat huomioivat tämän myös itse toimijakartan äärellä.

Hei miten meillä ei ole yhteistyötä noiden kanssa ollenkaan?

Kuviossa 2 esitellään toimijoiden laatima verkostokartta, mistä ilmenee yhteistyötä tekevät toimijat keväällä 2014.

KUVIO 2. Toimijoiden verkostokartta

Verkostotapaamisen aikana toimijat tutustuivat toisiinsa keskustellen pienryhmissä learning cafe menetelmän avulla. Keskustelun teemoja olivat mitä on yhteistyö, mikä edistää yhteistyötä, mikä estää yhteistyötä ja miten yhteistyötä voisi kehittää. Omassa learning cafe menetelmän toteutuksessa meillä oli kolme pöytäryhmää. Pöydissä vastuuhenkilöinä olimme me itse sekä Yhteen Hiileen -hankkeen työntekijöitä. Pöydät päällystettiin kertakäyttöliinoilla ja varustettiin tusseilla, jotta keskustelijat voisivat kirjoittaa keskustelun aikana ajatuksiaan, muistiinpanojaan ja kysymyksiään pöytäliinoihin. Tähän myös osallistujia kannustettiin. Pöydissä oli tarjolla kahvia ja pientä syötävää.

Pöydän vastuuhenkilö esitteli keskustelun teeman, jonka jälkeen käytiin ryhmäkeskustelu. Osallistujat saivat käyttää puheenvuoroja vapaasti. Tarvittaessa pöydän vastuuhenkilö jakoi puheenvuoroja, esitti jatkokysymyksiä ja kokosi keskusteluista muistiinpanoja. Selkeyden vuoksi pöydät numeroitiin yksi, kaksi ja kolme. Osallistujat ohjattiin verkostotapaamisen aluksi istumaan kyseisiin pöytiin neljän–viiden hengen ryhmissä. Kahvila Hiilessä keskusteluaikaa oli 15 minuuttia, jonka jälkeen pienryhmä siirtyi seuraavaan teemaan ja pöytään. Ryhmäkeskusteluille oli työskentelyaikaa yhteensä 45 minuuttia. Osallistujat osallistuivat ryhmäkeskusteluihin aktiivisesti ja keskustelu oli vilkasta. Käytysten keskusteluiden aikana osallistujat myös kirjoittivat ajatuksiaan pöytäliinoihin. Työskentelyn päätteeksi pöytien vastuuhenkilöt esittelivät kolmen pienryhmän keskustelun yhteenvedon.

Ryhmäkeskusteluilla koottua aineistoa on käsitelty yhtenä kokonaisuutena. Litteroituna tekstinä aineistoa oli yhteensä yhdeksän A4 liuskaa. Keskusteluissa oli valmiit teemat, joiden avulla aineistoa järjesteltiin. Keskusteluita on teemojen sisällä luokiteltu alaluokkiin, jotka ovat keskusteluissa esiin tulleita eri näkökulmia, aiheen lähestymistapoja tai näkemyseroja. Aineiston luokittelussa on hyödynnetty kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmää.

5.2 Ryhmäkeskusteluista koottu aineisto

Mitä yhteistyö on?

Kahvila Hiilen pöydässä yksi keskustelun teemana oli ”Mitä yhteistyö on?” Keskustelijat pohtivat aihetta useasta eri näkökulmasta. Sosiaalisuuden näkökulma tuli esiin keskustelijoiden pohdinnoissa ja mielipiteissä. Keskustelijoiden mukaan yhteistyö on yhdessä tekemistä, vastuun jakamista, sosiaalista vuorovaikutusta, hyvien käytäntöjen vaihtoa sekä tutustumista uusiin ihmisiin ja toimijoihin. Toisaalta yhteistyö on keskustelijoiden mielestä tasavertaista, toisten tukemista ja taakan jakamista. Tiedottamisen näkökulmasta yhteistyö keskustelijoiden mielestä voi olla tiedotusyhteistyötä sekä yhteistä aikataulutusta päällekkäisyyksien välttämiseksi. Yhteisen päämäärän näkökulmasta keskustelijat pohtivat, että yhteistyö on myös verkostoitumista yhteisten tavoitteiden avulla. Taloudellisessa mielessä yhteistyön koettiin vähentävän taloudellista riskiä ja kustannuksia. Oman kehittymisen kannalta nähtiin yhteistyön antavan uusia näkökulmia. Yhteistyötä tekemällä tapahtuu myös tiedon siirtoa sukupolvelta toiselle.

KUVA 1. Ryhmäkeskusteluiden teemasta ”Mitä yhteistyö on?”

Mikä edistää ja estää yhteistyötä?

Pöydässä kaksi keskustelun teemoina olivat: ”Mikä edistää yhteistyötä?” ”Mikä estää yhteistyötä?” Yhteistyötä edistävänä tekijänä nähtiin lyhyet välimatkat ja liikkumisen helppous, mitkä ovat etuja pienellä paikkakunnalla toimittaessa. Tieto eri toimijoista ja heidän toiminnastaan edistäisi yhteistyön tekemistä. Asenteista yhteistyön tekemiselle keskusteluissa pohdittiin omaa ennakkoluulottomuutta edistävänä tekijänä. Aikaisemmat hyvät kokemukset ja yhteiset hankkeet toimivat myös keskustelijoiden mielestä yhteistyön edistäjinä. Se että yhdistyksissä ja järjestöissä toimii eri-ikäisiä henkilöitä, oli keskustelijoiden mielestä myös yhteistyötä edistävä tekijä.

Tietämättömyys toisten tekemisistä ja toimintojen päällekkäisyys eli samanaikaisuus olivat toimijoiden mielestä yhteistyötä estäviä tekijöitä. Toimijoita ja vapaaehtoisia on vaikea löytää, koska he ovat jo monessa mukana, henkilökemiat sekä kokemus siitä, että toimintaan on vaikea päästä, koska on niin pienet piirit, nähtiin toisaalta pienen paikkakunnan yhteistyötä estäväksi tekijäksi. Vapaaehtoisten toimijoiden rajalliset resurssit liittyvät siihen, että usein puuttuu lastenhoito, mikä koettiin esteenä toimintaan osallistumiselle.

KUVA 2. Ryhmäkeskusteluiden teemasta ”Mikä edistää / estää yhteistyötä”

Miten yhteistyötä voisi kehittää?

Kolmannen pöydän keskustelun teemana oli: ”Miten yhteistyötä voisi kehittää?” Keskustelijat pohtivat tiedottamisen näkökulmaa. Yhteistyön kehittämistä edistäisi omien tapahtumien ilmoittaminen jo suunnitteluvaiheessa, huomioimalla muiden organisaatioiden tiedot ja taidot sekä pyytämällä rohkeasti yhteistyöhön. Toimijoiden pohdinnoissa, miten yhteistyötä voisi kehittää, keskusteluissa syntyi myös konkreettisia kehittämisajatuksia. Keskustelijat olivat sitä mieltä, että yhteisellä toimijoiden tutustumisillalla olisi merkitystä yhteistyön kehittymisen kannalta. Yhteistyötä edistäisivät yhteinen tiedottaminen, tapahtumakalenteri, ammattitaitopankki, järjestöpankki sekä se, että toimijoiden yhteystiedot saataisiin johonkin näkyville.

KUVA 3. Ryhmäkeskusteluiden teemasta ”Miten yhteistyötä voisi kehittää”

5.3 Kyselylomakkeella koottu aineisto

Verkostotapaamisessa kokoamamme aineisto oli kaksivaiheinen. Aineistojen kokoamisen tarkoitus oli antaa meille tietoa toimijoiden ajatuksista ja kehittämisen tarpeista. Toisessa vaiheessa keräsimme aineistoa avoimella kyselylomakkeella (Liite 2). Kyselylomakkeen kysymykset olivat aihepiireiltään samoja kuin verkostotapaamisessa toteutuneet keskusteluiden teemat, mutta hieman yksityiskohtaisempia. Kyselylomakkeet jaettiin toimijoille verkostotapaamisessa tapaamisen lopuksi. Kyselylomakkeeseen oli mahdollista vastata verkostotapaamisen aikana tai viimeistään kaksi viikkoa verkostotapaamisesta. Toimijoihin, jotka eivät päässeet osallistumaan verkostotapaamiseen, otimme henkilökohtaisesti yhteyttä ja lähetimme kyselylomakkeen sähköpostitse. Kyselylomakkeita palautui meille viisitoista, joista suurin osa verkostotapaamisessa (11) ja muutamia jälkikäteen (4).

Kyselylomake jaettiin 21 toimijalle, joista 16 on varsinaisia lapsi- ja perhetyön toimijoita ja vapaaehtoisia yrityksiä on kuusi. Kyselylomakkeen vastausprosentti on 74 %, mitä voidaan pitää korkeana. Kyselylomakkeeseen vastasi 16 varsinaisesta lapsi- ja perhetyön toimijasta 15. Yrityksiltä emme saaneet yhtään vastausta. Varsinaisten lapsi- ja perhetyön toimijoiden vastausprosentti on tällöin 94 %. Aineistoamme voi siis pitää varsin luotettavana.

Aineiston analysoinnissa sovelsimme laadullisen tutkimuksen aineiston analysointitapaa. Pyrimme aineiston ymmärtämiseen ja löytämään vastauksia kehittämishankkeemme toteutukseen sekä tavoitteisiin. Analysointimenetelmäksi valikoitui aineiston teemoittelu, luontevana jatkona kyselylomakkeiden kysymysten teemoille. Kyselylomakkeen kysymyksiä teemoittelemalla saimme selkeän rungon aineiston lajitteluun. (Eskola & Suoranta 2000, 152.) Kyselylomakkeella koottua aineistoa ja litteroitua tekstiä oli yhteensä 12 A4 liuskaa. Kyselylomakkeilla kootun aineiston luokittelimme kysymysten teemojen mukaan, josta jatkoimme aineiston analyysiin ja ymmärtämiseen.

Kolmannessa vaiheessa teemoittelimme aineistoa merkityksen mukaan. Esittelemme kyselylomakkeella tuotettua aineistoa teemoittain. Teemoja ovat toimijoiden ammattitaito, toiminta lasten ja perheiden kanssa, yhteistyötä edistävät tekijät, yhteistyötä estävät tekijät ja yhteistyön kehittäminen. Kysymykseen miten tärkeänä pidät yhteistyötä eri organisaatioiden välillä, toimijat vastasivat yksiselitteisesti pitävänsä yhteistyötä tärkeänä. Kysymystä kenen kanssa toimijoilla on yhteistyötä tällä hetkellä, on selvitetty luvussa 5.1 kuvio 2. Toimijoiden verkostokartta (s. 35).

Toimijoiden ammattitaito

Kysymykseen ”Minkälaista ammattitaitoa organisaatiollasi on?” Toimijat vastasivat olevansa lasten ja nuorten kanssa toimijoiden ammattilaisia. Osalla toimijoista on laaja-alaista osaamista ja laaja-alaisesti koulutettua henkilökuntaa sekä laaja-alainen työtiimi. Erityisosaamisen alueesta vastauksista ilmeni, että joillakin toimijoilla on muun muassa taitoa ohjata pieniä lapsia havaintomateriaalia käyttäen sekä taitoa kouluttaa tukihenkilöitä tai ohjaajia oman organisaation tarpeisiin. Vastauksista ilmeni, että osalla toimijoista osaaminen liittyy arkielämän tuntemukseen ja kodinhoitamiseen liittyvän tiedon ja turvallisuusvalistuksen jakamiseen.

Toiminta lasten ja perheiden kanssa

Toimijoilta kysyttiin mitä lapsiin ja perheisiin kohdistuvaa toimintaa niillä on tällä hetkellä Sysmässä. Vastauksista ilmenee että toimijoilla on kerho-, leiri-, nuoriso- ja nuorisotilatoimintaa sekä tapahtumia. Kouluikäisille lapsille suunnattua toimintaa ovat koulutetut tukihenkilöt kiusaamistilanteiden selvittelyyn. Lapsiperheille suunnattua toimintaa ovat erilaiset tapahtumat lapsiperheille, kuten esimerkiksi Joulupolkutapahtuma, pihatapahtumat sekä perhekahvila ja lastenhoitotoiminta. Vanhemmille suunnattuja toimintoja ovat avoimet vanhempainillat, perheiden tukeminen arjessa, sekä lastenhoitotoiminta

perhekahvilan yhteydessä. Organisaatioiden järjestämää toimintaa on koottu taulukkoon 2. Toimijoiden toiminta lapsille ja perheille (sivu 30).

Yhteistyötä edistäviä tekijöitä

Selvitimme toimijoiden ajatuksia ja käsityksiä siitä mikä edistää yhteistyön tekemistä. Vastauksista käy ilmi että yhteistyön tekeminen koetaan helpoksi pienellä paikkakunnalla, jossa toimijat tuntevat toisensa. Tiivis yhteydenpito ja hyvät välit toimijoiden kesken edistävät yhteistyötä. Paikkakunnalta löytyy hyviä ja helposti vuokrattavia valmiita tiloja, jolloin isompienkin yhteistapahtumien suunnittelu ja järjestäminen onnistuvat. Hyvin onnistuneet tapahtumat sekä yhteisten tilaisuuksien järjestäminen edistävät yhteistyötä. Vastauksista ilmenee, että toimijoiden ennakkoluulottomuus, avoimuus uusille ideoille sekä yhteiset tavoitteet toiminnalle ovat edistäviä tekijöitä. Pienen paikkakunnan etuna ja yhteistyötä edistävänä tekijänä koettiin myös lyhyet välimatkat, jolloin kulkemiseen ei mene aikaa. Tapahtumista tiedottamisen onnistuminen sekä tiedottamiseen panostaminen koettiin myös tärkeiksi yhteistyön edistäjinä.

Yhteistyötä estäviä tekijöitä

Toimijoilta kysyttiin mikä mahdollisesti estää yhteistyötä toimijoiden välillä. Yhteistyötä estävänä asiana pidettiin tietämättömyyttä toisten toimijoiden toiminnoista sekä päällekkäiset tapahtumat. Vapaaehtoisten toimijoiden löytäminen pieneltä paikkakunnalta koettiin yhteistyötä estäväksi asiaksi. Yksi vapaaehtoinen saattaa toimia kahdessa eri järjestössä, kun toimijoita ei löydy. Vastauksista ilmeni, että pienellä paikkakunnalla henkilökemiat ja se että toimintaan ei oteta mukaan vaikuttavat järjestöissä toimimiseen. Ennakkoluulot jotain järjestöä kohtaan voivat vaikuttaa yhteistyön tekemisen. Toimijoiden ajan ja resurssien puute, voimavarat ja organisaatioiden taloudellinen tilanne vaikuttavat myös yhteistyötä estävästi.

Yhteistyön kehittäminen

Toimijoilta kysyttiin miten toimijoiden välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää. Toimijoiden vastauksista ilmeni selkeästi, että yhteistyön kehittäminen lähtee omasta toiminnasta, ottamalla huomioon muut organisaatiot muun muassa tiedottamalla tapahtumista suunnitteluvaiheessa, sekä panostamalla tiedottamiseen omasta organisaatiosta ja sen toiminnasta. Yhteistyölle toivottiin yhteisiä tavoitteita sekä kaikkien kutsumista yhteistyöhön mukaan ilman ennakkoluuloja. Yhteistyön koettiin muodostuvan myös yhteisiä tapahtumia järjestämällä, sekä muutaman kerran vuodessa yhteisen isomman tapahtuman järjestämisellä. Toimijat kaipasivat yhteistä tutustumis- sekä esittäytymistapahtumaa. Vastauksista ilmeni, että myös yhteinen tapahtumakalenteri, johon kaikkien toimijoiden toiminta ja tapahtumat olisi koottu yhteen, olisi tarpeellinen.

Kysyimme toimijoilta myös, miten lapsiin ja perheisiin kohdistuvaa yhteistyötä voisi omassa organisaatiossa kehittää. Tähän kysymykseen saimme vastauksia vähemmän. Vastauksista ilmeni, että vanhemmuuden tukeminen ja sen kehittäminen omassa toiminnassa koettiin tärkeäksi. Toinen tärkeä kehittämisen kohde oli yhteistyö urheiluseurojen kanssa. Toimijat halusivat myös kehittää omaa toimintaa koulujen loma-ajoille, jolloin lapsilla ja perheillä olisi tarvetta ja aikaa osallistua toimintaan.

5.4 Yhdistetyt aineistot

Tässä vaiheessa vertasimme kyselylomakkeella sekä ryhmähaastatteluilla koottua aineistoa. Aineistot olivat keskenään hyvin saman sisältöisiä. Kyselylomakkeilla koottu aineisto oli joiltakin osin hieman yksityiskohtaisempaa. Päätimme jatkaa aineiston analysointia yhdistämällä ryhmähaastatteluilla ja kyselylomakkeella kootut aineistot yhdeksi aineistoksi. Pyrimme poimimaan tärkeimmät kohdat aineistosta, yhdistämällä ja tiivistämällä. Aineistosta tuottamamme tiedon esitämme taulukon muodossa. Taulukossa

on pystysuorilla sarakkeilla ryhmäkeskusteluista sekä kyselylomakkeista koostetut teemat. Teemat ovat ammattitaito, lapsiin ja perheisiin kohdistuva toiminta, kehittämismahdollisuudet, yhteistyön edistäminen, yhteistyön esteet ja yhteistyön kehittäminen. Teemojen sisällä luokittelimme aineistoa merkityksen mukaan, taulukkoa vaakatasossa lukiessa samansisältöiset teemat ovat rinnakkain. Teemat ovat ammattitaito ja toiminta, koulutustarve, perheiden tukeminen, yhteistyö, tiedottaminen ja asenteet.

Olemme hyödyntäneet ryhmäkeskusteluissa sekä kyselylomakkeilla koottua tietoa yhtenä kokonaisuutena. Tietoa on hyödynnetty kehittämishankeen aikana erityisesti toimijoiden verkostotapaamisten suunnittelussa ja toteutuksessa sekä toimijoiden verkostoryhmän perustamisessa. Ryhmäkeskusteluista sekä kyselylomakkeella koottu aineisto mitä todennäköisimmin kertoo toimijoiden aitoja ajatuksia, mielipiteitä sekä toiveita yhteistyön kehittämistä kohtaan. Taulukossa 3 esittelemme ryhmäkeskusteluista sekä kyselylomakkeesta kootut tiedot.

TAULUKKO 3 Ryhmäkeskusteluilla ja kyselylomakkeella koottu tieto

	Ammattitaito	Lapsiin ja perheisiin kohdistuva toiminta	Kehittämismahdollisuudet
AMMATTITAITO JA TOIMINTA	<ul style="list-style-type: none"> -lasten ja nuorten kanssa toimijoiden ammattilaisia -laaja-alaista osaamista -laaja-alaisesti koulutettu henkilöstö -koulutetut tukihenkilöt -työtiimi 	<ul style="list-style-type: none"> -kerhotoiminta -perhekahvilatoiminta -lapsiperheiden tapahtumat -pihatapahtumat -nuorisotoimintaa -nuorisotalotoimintaa -leiritoiminta -vanhempainillat -lastenhoitoa 	<ul style="list-style-type: none"> -vanhemmuuden tukeminen -koulujen lomien aikana toiminnan järjestäminen lapsille -järjestöihin tutustuminen -järjestöjen ottaminen mukaan omaan toimintaan -yhteistyötä urheiluseurojen kanssa
KOULUTUSTARVE	<ul style="list-style-type: none"> -nuorten ohjaajien koulutus 	<ul style="list-style-type: none"> -koulutetut tukihenkilöt kiusaamistilanteiden selvittelyyn 	<ul style="list-style-type: none"> -kiusaamiseen puuttumisen ryhmälle on tarve
PERHEIDEN TUKEMINEN ARJESSA	<ul style="list-style-type: none"> -arkielämässä tukemista -kodinhoitoon liittyvän tiedon jakaminen -kodin turvallisuuteen liittyvän tiedon jakaminen 		<ul style="list-style-type: none"> -ruokaan ja kodinhoitoon liittyvä neuvonta -sukupolvien välisen yhteistyön kehittämistä -toimijoiden kokoontumisiin panostaminen -omien tapahtumien sisällön kehittäminen

TAULUKKO 3 Ryhmäkeskusteluilla ja kyselylomakkeella koottu tieto jatkuu

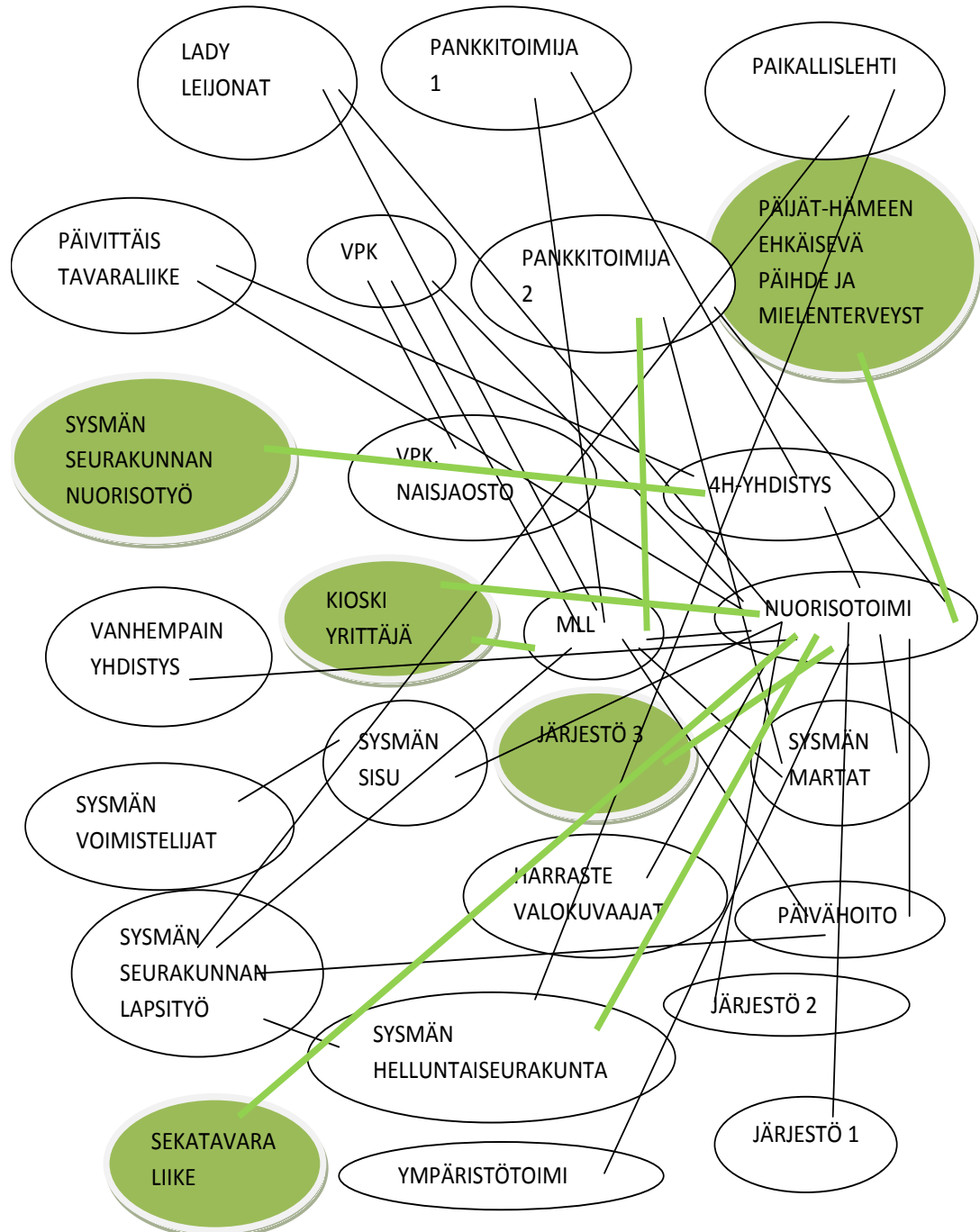
	Edistää yhteistyötä	Estää yhteistyötä	Yhteistyön kehittäminen
YHTEISTYÖ	<ul style="list-style-type: none"> -pienellä paikkakunnalla on helppo tehdä yhteistyötä -lyhyet välimatkat ja liikkumisen helppous -toimijoiden tunteminen -tiivis yhteydenpito -hyvät välit -valmiit sekä helposti vuokrattavat tilat -yhteisten tilaisuuksien järjestäminen 	<ul style="list-style-type: none"> -toimijoita on vähän -kateellisuus esim. tilaisuuden tuotosta -ajan ja resurssien puute, voimavarat ja taloudellinen tilanne -ennakkoluulot -vapaaehtoisten puute -ei pääse mukaan vaikka pyytää 	<ul style="list-style-type: none"> - muiden organisaatioiden huomioiminen -yhteisten tapahtumien järjestäminen -yhteiset isommat tapahtumat muutaman kerran vuodessa
TIEDOTTAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -onnistunut tiedottaminen -kohderyhmät ovat samoja 	<ul style="list-style-type: none"> -vähäinen yhteyden pito -ei ole riittävää tietoa järjestöistä/henkilöistä 	<ul style="list-style-type: none"> -tapahtumista tiedottaminen suunnitteluvaihteessa -tiedottaminen omasta organisaatiosta ja tapahtumista -yhteinen tapahtumakalenteri -tutustumisilta toimijoille -ammattitaitopankki
ASENTEET	<ul style="list-style-type: none"> -avoimuus uusille ideoille -hyvin onnistuneet tapahtumat -ennakkoluulottomuus -innokkaat toimijat ja yhteiset tavoitteet 	<ul style="list-style-type: none"> -henkilökemiat 	<ul style="list-style-type: none"> -avoin ajattelu uusille ideoille -yhteiset tavoitteet yhteistyölle -kaikki mukaan ilman ennakkoluuloja

5 TULOKSET JA ARVIOINTIA

5.1 Yhteistyön ja toiminnan lisääntyminen

Verkostotapaamisessa toimijat tutustuivat toisiinsa, verkostoituivat sekä vaihtoivat yhteystietoja. Yhteinen keskustelu loi uusien kontaktien lisäksi tietoisuutta toisten toimijoiden tavoitteista, työn sisällöistä ja suunnitelmista. Verkostotapaamisessa ilmeni, että toimijat kokivat yhteistyön kehittämiseksi olevan tarvetta. Omien verkostojen laajentaminen oli usean toimijan mielestä järkevää sekä taloudellisesti että myös laadukkaampien sekä uusien lasten ja perheiden tapahtumien luomiseksi ja toteuttamiseksi. Toimijoiden ryhmäkeskusteluilla ja kyselylomakkeella kootun aineiston tuloksen perusteella suunnittelimme toimijoiden verkostotapaamisia sekä verkostoryhmän.

Yhteistyön lisääntymistä on kartoitettu olemalla toimijoihin yhteydessä puhelimitse ja sähköpostitse. Alkukeväästä toteutuneen verkostotapaamisen jälkeen yhteistyö on lisääntynyt toimijoiden kesken. Myös uusia yhteistyökumppaneita on syntynyt. 10 toimijaa on löytänyt itselleen uusia yhteistyökumppaneita. Uusien yhteistyökumppanuuksien myötä toimijat ovat myös yhteistyössä suunnitelleet ja toteuttaneet uusia tapahtumia ja toimintaa lapsille ja perheille. Lapsille ja perheille suunnattu toiminta on tavoitteiden mukaisesti lisääntynyt. Kuvio 3: Kahvila Hiilessä keväällä 2014 toimijoiden kanssa yhdessä koottu verkostokartta ja joulukuussa 2014 päivitetty toimijoiden verkostokartta esittää ja konkretisoi toimijoiden yhteistyön lisääntymistä (Kuvio 3).

KUVIO 3. Lapsi- ja perhetyön toimijoiden verkostokartta joulukuussa 2014

Nuorisotoimi ja helluntaiseurakunta ovat muun muassa suunnitelleet ja toteuttaneet yhteistyössä tapahtuman lapsille ja perheille. Helluntaiseurakunta järjesti lastentapahtuman, johon he pyysivät kunnan nuorisotoimea yhteistyöhön. Nuorisotoimen kaksi työntekijää antoi työpanoksensa tapahtumaan. Helluntaiseurakunta kustansi tapahtumaan palvelun yrittäjältä (esiintyjän), joka järjestää lasten tapahtumia. Päivän aikana lapset ja perheet pääsivät kokeilemaan erilaisia pelejä ja leikkejä yhdessä. Tapahtumaan osallistui noin 40 henkilöä. Olimme tapahtuman jälkeen toimijoihin yhteydessä ja saimme kuulla, että yhteistyö mahdollisti tapahtuman järjestämisen. Toimijoilla ei yksin olisi ollut resursseja kyseisen tapahtuman järjestämiseen, eikä tämänkaltaista tapahtumaa ollut aikaisemmin järjestetty.

MLL on tehnyt yhteistyötä muun muassa paikallisen pankkitoimija 2:n kanssa järjestämällä yhdessä lapsiperheille tapahtuman. Yhteistyö on saanut alkunsa kehittämishankkeemme aikana ja kyseinen tapahtuma on paikkakunnalla uusi. Tapahtumassa esiintyi MLL paikallisyhdistyksen lapsiryhmä. MLL:n hallituksen jäsenet jakoivat lapsille ilmapalloja sekä vanhemmille tietoa yhdistyksen toiminnasta. Tapahtumaan osallistui noin 120 henkilöä. Pankkitoimija 2 kustansi yhdistyksen jäsenkirjeiden postituksen syksyllä 2014.

MLL järjesti uutena tapahtumana 12-17-vuotiaille nuorille suunnatun elokuvaillan. Tapahtuma toteutui yhteistyössä paikallisen kioskiyrittäjän ja kunnan nuorisotoimen kanssa. Kioskiyrittäjä tarjosi leffaherkut ja nuorisotoimi kustansi tilavuokran. MLL:n järjestämä elokuvailta oli kaikille 12–17 -vuotiaille avoin ja maksuton tapahtuma. Tapahtumaan osallistui noin 50 nuorta.

Seurakunnan nuorisotyö ja 4H-yhdistys aloittivat loppuvuodesta 2014 neuvottelut yhteistyön tekemisestä. Yhteistyötä suunnitellaan syksyllä 2015. Tavoitteena on yhteistyössä järjestää säännöllistä viikoittain kokoontuvaa kerhotoimintaa 7-12-vuotiaille varhaisnuorille. Seurakunnan nuorisotyöllä ei ole tällä hetkellä varhaisnuorille kerhotoimintaa. Yhteistyö neuvottelut jatkuvat keväällä 2015.

Kunnan nuorisotoimi, helluntai seurakunta, MLL ja 4H-yhdistys ovat aloittaneet keskenään keväällä 2014 yhteistyön, jossa muun muassa on sovittu materiaalien, tarvikkeiden ja tavaroiden lainaamisesta. Yhteistyötoimijoiden kokemukset yhteistyön toimivuudesta ovat olleet hyviä ja toiminta on koettu mielekkääksi sekä sen on nähty helpottavan ja tukevan oman tehtävän suorittamista.

Tapahtumien järjestäminen helpottuu kun suunnitelmat eivät tyssää materiaalien puutteeseen.

Joulupolkutapahtuma kokosi syksyllä 2014 kaksikymmentäkuusi toimijaa suunnittelemaan ja toteuttamaan lapsille ja perheille tapahtumaa. Joulupolkutapahtuma toteutui 1.12.2014 neljännen kerran Sysmässä. Joulupolkutapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen osallistui neljä uutta toimijaa. Vuoden aikana yhteistyö toimijoiden välillä on lisääntynyt ja toimijat ovat tutustuneet toisiinsa paremmin. Joulupolkutapahtuma toteutetaan Sysmän Ohrasaaren luontopolulla, joka kiertää metsässä noin kilometrin lenkin. Joulupolun varrella on 24 joulukalenterin luukkua eli tapahtumapistettä. Tapahtumapisteillä on vastuussa lapsi- ja perhetyötä tekeviä toimijoita sekä tapahtumaan vapaaehtoisesti osallistuvia yrityksiä. Tapahtumapisteillä on toiminnallista tekemistä jouluisella teemalla. Joulutapahtuma on suunnattu kaikille sysmäläisille, mutta erityisesti lapsille ja perheille. Vuonna 2013 Joulupolkutapahtuma keräsi 500 osallistujaa ja vuonna 2014 osallistujien määrä nousi 700:aan.

Taulukossa 4 esitellään lapsi- ja perhetyön toimijat, jotka ovat osallistuneet vuonna 2013 ja 2014 hankkeemme aikana Joulupolkutapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Taulukosta selviää kehittämishankkeen aikana Joulupolkutapahtumaan liittyneet uudet toimijat, joiden nimet on tummennettu.

TAULUKKO 4. Lapsi- ja perhetyön toimijat ja yritykset 2013 ja 2014

Toimijat	2013	2014
Nuorisotoimi	x	x
Päivähoito	x	x
Ympäristötoimi	x	x
Helluntaiseurakunta	x	x
Seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö	x	x
Harrastevalokuvaajat	x	x
Lady Leijonat	x	x
MLL	x	x
Martat	x	x
Päijät-Hämeen ehkäisevä päihde ja mielenterveystyö		x
Vanhempainyhdistys	x	x
Vpk	x	x
Vpk naisjaosto	x	x
4H-yhdistys	x	x
Yrittäjät ry	x	x
Järjestö 1	x	x
Järjestö 2	x	x
Järjestö 3		x
Sysmän Sisu	x	x
Sysmän Voimistelijat	x	x
Paikallislehti	x	x
Pankkitoimija 1	x	x
Pankkitoimija 2	x	x
Päivittäistavaraliike	x	x
Apteekki	x	
Puutarhayrittäjä	x	
Sekatavaraliike		x
Kioskiyrittäjä		x

5.2 Toimijoiden verkostotapaaminen

Lapsi- ja perhetyön toimijoiden verkostotapaamisessa Kahvila Hiilessä sekä kyselylomakkeella esiin tullut kehittämistoive oli lapsi- ja perhetyön toimijoiden tapaaminen, jossa toimijat esittäytyisivät. Itsensä esittelemisen lisäksi oli ajatuksia siitä, että toimijat voisivat esitellä syksyn 2014 suunnitteilla olevia tapahtumia, toimintoja sekä löytää yhteistyökumppaneita näihin. Yhteistyökumppanimme Yhteen Hiileen -hankkeen työntekijöiden kanssa sovimme ja suunnittelimme toimijoiden esittäytymis- ja verkostotapaamisen toteutettavaksi 14.5.2014. Kutsuimme toimijoita tähän tapaamiseen sähköpostilla. Tapaamiseen ilmoittautui kolme toimijaa. Vähäisen osallistujamäärän vuoksi päätimme siirtää toimijoiden esittäytymisen ja verkostotapaamisen syksylle 2014. Toimijat, jotka eivät sitoutuneet keväällä osallistumaan tapaamiseen muun muassa viestivät, että heillä ei ole syksyn suunnitelmia ja aikatauluja vielä sovittuina. Osa toimijoista ei tiennyt kuka työntekijä tehtävää tulevana syksynä hoitaa.

Kutsuimme toimijoita esittäytymis- ja verkostotapaamiseen uudelleen sähköpostilla syksyllä 2014. Tapaamiseen ilmoittautui yhdeksän toimijaa. Tapaaminen toteutui 4.11.2014 ja paikalle saapui seitsemän toimijaa. Paikalla oli yksi kuntatoimija, yksi seurakuntatoimija, yksi urheiluseuratoimija, kolme järjestötoimijaa sekä yksi yrittäjä. Tapaamisessa toimijat esittelivät vapaamuotoisesti organisaationsa, sekä minkälaista toimintaa he ovat järjestäneet. Toimijoiden omia ja yhteistyösuunnitelmia käytiin läpi. Toimijat esittelivät itsensä sekä lapsi- ja perhetyötä tekevän henkilökuntansa. Toisessa verkostotapaamisessa toimijoiden vapaamuotoiselle keskinäiselle keskustelulle oli aikaa ja toimijat tutustuivat toisiinsa lähemmin. Toimijat vaihtoivat ja päivittivät keskenään yhteystietoja. Toisessa verkostotapaamisessa oli mukana yksi uusi toimija.

5.3 Toimijoiden verkostoryhmä

Verkostotapaamisessa toimijoiden oma kehittämistoive oli yhteisen tapahtumakalenterin perustaminen. Pidimme tätä toimijoiden toivetta ja kehittämisajatusta hyvänä ja perusteltuna keinona edistää tiedottamista ja yhteistyötä. Itsellämme oli ollut samansuuntaisia kehittämisajatuksia keskusteltuamme Yhteen Hiileen -hankkeen projektipäällikön ja projektisihteerin sekä kunnan nuoriso- ja liikuntatoimen johtajan kanssa. Toimijoilta saadun aineiston perusteella (ryhmäkeskustelut ja kyselylomakkeet) ryhdyimme suunnittelemaan toimijoiden tapahtumakalenteria.

Tapahtumakalenterin toiminnallisena ajatuksena oli koota yhteen paikkaan kaikkien toimijoiden järjestämät lasten ja perheiden tapahtumat. Tapahtumakalenterista ilmeni minkälaista toimintaa, missä ja milloin sekä kenen tai keiden toimijoiden toteuttamana tapahtuu. Ajatuksena oli, että tällöin kaikki toimijat olisivat tietoisia toistensa toiminnan suunnitelmista ja toteutusajankohdasta. Tämän tyyppinen tiedon jakaminen nähtiin oman työn suunnittelua helpottavana tekijänä. Tällöin välttyttäisiin myös ”päällekkäisiltä” tapahtumilta, jolloin ei kilpailtaisi samoista ”asiakkaista”.

Yhteistyökumppanimme Yhteen Hiileen -hankkeen kanssa neuvoteltuamme päädyimme tavoitteeseen perustaa kunnan nettisivuille lapsi- ja perhetyöntoimijoiden tapahtumakalenteri. Tapahtumakalenterin perustaminen vaatii oikeudet käyttää ja päivittää Sysmän kunnan nettisivuja, joten Yhteen Hiileen -hanke otti tehtäväkseen tapahtumakalenterin suunnittelun ja toteutuksen. Syksyllä 2014 selvisi, että kunnalta ei ole löytynyt työntekijäresursseja ja rahoitusta tapahtumakalenterin perustamiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteen Hiileen -hankkeen työntekijöillä olisi ollut tahtotilaa ottaa tehtävä hoitaakseen, mutta hankkeen toiminnan päättyessä vuoden 2014 lopulla se ei ollut hankkeen puitteissa mahdollista.

Tapaamisessa yhteistyökumppanimme Yhteen Hiileen -hankkeen työntekijöiden kanssa marraskuussa 2014 päätimme ehdottaa toimijoille sosiaaliseen mediaan oman verkostoryhmän perustamista. Toimijoiden verkostotapaamisessa kerroimme tapahtumakalenteria kohdanneet vastoinikäymiset. Esittelimme ajatuksemme lapsi- ja perhetyön toimijoiden omasta verkostoryhmästä Facebook-sivustolla, vaihtoehtona toimijoiden tapahtumakalenterille. Esittelimme toimijoille minkälaista yhteydenpitoa ja viestintää facebookin suljetussa ryhmässä toimijat voisivat toteuttaa. Toimijoilta saatiin kannatusta verkostoryhmän ryhmän perustamisesta Facebook-sivustolle.

Verkostoryhmä perustettiin marraskuussa 2014. Ryhmä on salainen ja toimii nimellä ”Sysmä-suunnitteluryhmä lapsiperheiden touhuille”. Ryhmään on kutsuttu kaikkia hankkeessa mukana olevia toimijoita. Tällä hetkellä ryhmään on liittynyt 17 toimijaa. Ryhmässä kaikki ovat ylläpitäjiä, joten kaikki voivat kommentoida, sekä esittää kysymyksiä ja toiveita toisille ryhmäläisille. Verkostoryhmän tarkoituksena ja tavoitteena on lisätä sosiaalisen median kautta toimijoiden yhteydenpitoa, yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä, tapahtumista tiedottamista sekä tiedon jakamista. Ryhmän avulla eri toimijat voivat mainostaa omia tapahtumia sekä etsiä yhteistyökumppaneita. Ryhmän sivuilta löytyvät kaikkien toimijoiden yhteystiedot.

Verkostoryhmän sivusto on varovaisen alkuvaiheen jälkeen toiminut aktiivisemmin. Aktiivisimmat toimijat ovat tiedottaneet ryhmässä toiminnastaan ja tulevista tapahtumista. Ryhmän kautta toimijat ovat etsineet ja kutsuneet muita toimijoita mukaan tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen.

6. LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Opinnäytetyömme kaltaisessa kehittämistoiminnassa eettisten ratkaisujen lähtökohtina ovat ihmisten kunnioittaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja oikeudenmukaisuus. Opinnäytetyön eettisyys näkyy työskentely- sekä suhtautumistavassa työhön, ongelmiin sekä henkilöihin joiden parissa tutkimusta tehdään. Eettinen kysymyksen asettelu huomioidaan koko opinnäytetyö- ja tutkimusprosessin ajan. Työn kaikkiin eri vaiheisiin sisältyy eettisiä valintoja ja työltä edellytetään rehellisyyttä ja läpinäkyvyyttä. Tutkimuksessa saatuun tietoon tulee suhtautua rakentavan kriittisesti. (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 11–12.)

Opinnäytetyössämme olemme noudattaneet Diakin linjan mukaisesti tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Aineiston kokoamisessa, työstämisessä ja lähteiden käytössä on sovellettu yleisen rehellisyyden periaatteita. Tutkimushankkeeseen osallistuvia henkilöitä on informoitu työstä ja sen tavoitteista, sekä heiltä on pyydetty lupa tutkimuksen tekemiseen. Olemme käyttäneet ja säilyttäneet aineiston ja materiaalin sovittuun tarkoitukseen. Yksilön tietosuojasta huolehditaan siten, ettei yksittäisiä henkilöitä tai työyhteisöjä tunnisteta. Raportin olemme kirjoittaneet siten kuin se tutkimusongelmien käsittelyn näkökulmasta on oleellista. (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 12–13.) Opinnäytetyön eettisyyteen kuuluu että tutkittavalle, oli kyseessä yksityishenkilö tai organisaatio, taataan mahdollisuus säilyä anonyyminä valmiissa työssä hänen niin halutessaan (Mäkinen 2006, 144).

Vapaaamuotoisella tiedonannolla ilmaisimme Sysmän kunnanhallitukselle kehittämissankkeemme tavoitteet. Opinnäytetyömme kohteena oleville toimijoille ilmaisimme, että kehittämissankkeeseen, verkostotapaamisiin ja kyselylomakkeeseen vastaaminen on vapaaehtoista. Verkostotapaamisiin osallistuminen ja kyselylomakkeeseen vastaaminen tulkittiin suostumuksena ja erillistä suostumislomaketta ei tarvittu. Osallistujien henkilöllisyyttä tai asemaa edustamassaan organisaatiossa ei missään vaiheessa ole paljastettu. Raportissa toimijoilta koottua aineistoa on käsitelty kokonaisuutena siten, ettei

aineistoa ja yksittäisiä toimijoita voi yhdistää. Opinnäytetyössämme mukana olevilta toimijoilta olemme kysyneet suostumuksen heidän organisaationsa nimen julkaisemiseen raportissamme. Raportissamme on julkaistu vain niiden toimijoiden nimet, jotka ovat siihen antaneet suostumuksensa.

Opinnäytetyömme aineiston keruussa ja luokittelussa olemme hyödyntäneet kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi ei ole välttämättä täysin yksiselitteistä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien tarkastelu ja kuvaaminen ovat keskeisiä asioita luotettavuuden suhteen. Tämän lisäksi tutkijan tulee selvittää tutkimuksen vaiheet mahdollisimman tarkasti, samoin kuin aineiston tuottamisen olosuhteet ja niihin liittyvät tekijät. Luotettavuuden kannalta on tärkeää aineistoa analysoitaessa luokittelujen tekeminen sekä niiden perusteluiden selvittäminen lukijalle. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–233.)

Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden arviointi kohdistuu koko opinnäytetyöprosessiimme. Laadullista aineistoa hyödyntävässä kehittämishankkeessamme luotettavuuden arviointi kohdistuu meihin hankkeen toteuttajina. Ratkaisuja hankkeen toteuttamiseksi on tehty toimijoilta verkostotapaamisissa sekä aineistosta tuotetun tiedon perusteella. Ratkaisuja tehdessämme olemme pitäneet mielessä, ettemme tekemillämme valinnoilla ohita aineistoa ja sen merkitystä. Olemme pyrkineet kuvaamaan tarkasti hankkeeseen liittyvän aineiston kokoamisen, käsittelyn, luokittelun ja tulokset. Toimijoiden ryhmähaastatteluilla ja kyselylomakkeilla kokoamamme aineiston hyödynsimme hankkeemme toteutuksessa.

Toimijoiden ajatusten, toiveiden ja tarpeiden kuunteleminen oli meille toiminnassamme ensiarvoisen tärkeää. Koemme että toimijoiden omat tarpeet ja toiveet yhteistyön kehittämisestä ovat arvokkaita. Toimijat ovat oman työnsä ja tehtäviensä parhaita asiantuntijoita, heidän tarpeistaan ja toiveistaan käsin lähtevä yhteistyön kehittäminen on eettisesti kestävää toimintaa. Arvioisimme, että toimijat olivat sitoutuneempia yhteistyön kehittämiseen, kun heidän mielipiteensä ja toiveensa huomioitiin. Olemme pyrkineet ratkai-

suja tehdessämme sellaisiin valintoihin, joilla mielestämme oli merkitystä toimijoille itselleen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyömme lähti liikkeelle halusta edistää lasten ja perheiden hyvinvointia Sysmän kunnassa. Tavoitteena oli toimijoiden yhteistyötä kehittämällä vaikuttaa siihen, että lapsille ja perheille suunnattua toimintaa on riittävästi tarjolla. Lapsille ja perheille suunnattu toiminta edistää hyvinvointia ja ennaltaehkäisee syrjäytymistä sekä erilaisten ongelmien syntymistä. Harvaan asutulla maaseudulla yhteisöllisen kokoontumisen merkitys korostuu, koska tänä päivänä ei enää luontevasti kokoonnuta yhteen siten kuin ennen. Pienelle lapselle voi naapuriin olla pitkä matka ja omasta kodistakaan ei perhekokojen pienentyessä välttämättä leikkitoveria löydy. Tällöin lapsille, kouluikäisille sekä nuorille järjestetty kerho- ja harrastustoiminta sekä muut tapahtumat ovat tärkeässä roolissa kokonaisvaltaisen ja tasapainoisen kehityksen kannalta. Vertaisryhmässä toimimista ei voi koskaan väheksyä sosiaalisen kehityksen ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Mielestämme kehittämishanke onnistui saavuttamaan sille asetetut tavoitteet. Hankkeelle asetetut tavoitteet jopa ylitettiin. Tavoittelimme lapsille ja perheille suunnattujen tapahtumien säilyttämistä sekä lisääntymistä. Kokoamalla toimijoita yhteen ja järjestämällä verkostotapaamisia toimijoiden yhteistyö on tiivistynyt ja lisääntynyt, mikä on lisännyt lapsille ja perheille suunnattua toimintaa ja tapahtumia. Toimijat ovat yhdessä suunnitelleet ja toteuttaneet useampia uusia tapahtumia. Näihin tapahtumiin on osallistunut kohderyhmänä olevia lapsia ja perheitä kiitettävästi. Joulupolkutapahtuma kasvatti hankkeemme aikana kävijämäärää 200 henkilöllä eli 500 osallistujasta 700 osallistujaan. Hankkeen aikana toteutuneista uusista tapahtumista lapsille ja nuorille suunnattuun elokuvailtaan osallistui noin 50 henkilöä, ja kahteen lasten ja perheiden tapahtumaan on osallistunut noin 40 ja 120 henkilöä. Osallistujamääriltään ja tavoitteiltaan tapahtumat olivat onnistuneita ja rohkaisevat toimijoita suunnittelemaan ja toteuttamaan lisää samankaltaisia tapahtumia.

Viikoittaista toimintaa on suunnitteilla ikäluokalle, jolle ei tähän asti ole kyetty tarjoamaan säännöllistä toimintaa. Yhteistyössä toimimalla toimijat kykenevät järjestämään 7-12-vuotialle koululaisille harraste- ja kerhotoimintaa. Emme osanneet odottaa, että toimijoiden yhteistyötä kehittämällä saadaan luotua säännöllistä harraste- ja kerhotoimintaa lapsille. Kehittämishankkeemme toteutuksen merkittävin tulos on se, että toimijat ovat yhdessä luoneet uudenlaisia tapahtumia lapsille ja perheille, sekä uudenlaista toimintaa suunnitellaan koko ajan lisää. Merkittävää on mielestämme erityisesti se, että uudenlaista viikoittaista kerhotoimintaa on suunnitteilla.

Kehittämishankkeen tavoite oli koota yhteen lapsi- ja perhetyön toimijoita ja edistää niiden yhteistyötä. Hankkeen aikana olemme perustaneet toimijoiden oman verkostoryhmän sosiaalisen median sivustolle. Toimijoiden verkostoryhmä on merkittävä edistysaskel kohti tiiviimpää yhteistyötä ja verkostoitumista. Toimijoilla on kanava, jota kautta on vaivatonta jakaa ja etsiä tietoa sekä lähestyä muita toimijoita. Toimijoiden oma innostus ja aktiivisuus ovat olleet myös kehittämishankkeen aikana iloinen asia. Toimijat ottivat yhteistyön edistämisen myönteisesti vastaan ja ovat alusta lähtien olleet innostuneita ja aktiivisia. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja ilman toimijoiden omaa positiivista suhtautumista yhteistyösuhteiden muodostamiseen ja syventämiseen tulokset eivät olisi olleet näin hyviä.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tarpeellinen tulevien kunta ja seurakuntaliitosten myötä. Liitosten aikana yhteistyön merkitys kasvaa. Ajatuksenamme oli että yhteistyön avulla toimijat voivat toimia yhdessä ja olla vahvempia. Työskentelyn aikana huomasimme, että jotkut toimijat toimivat yhteistyössä, mutta silti uusia yhteistyötoimijoita löytyi näillekin toimijoille. Kehittämishankkeen aikana 10 toimijaa on löytänyt uusia yhteistyökumppaneita.

Toimijoiden osallistuminen ensimmäiseen verkostotapaamiseen Kahvila Hiileen oli yhteistyökumppanimme Yhteen Hiileen -hankkeen työntekijöiden mielestä yllättävän suuri. Varsinaisista lapsi- ja perhetyön toimijoista 16:sta paikalla oli 12. Näiden toimi-

joiden osallistumisprosentti oli 75 %, mitä voidaan pitää korkeana. Kutsutuista kuudesta yrityksestä ei paikalle saapunut yhtään. Tämä taas on ymmärrettävää, heidän roolinsa vapaaehtoisina on tukea tapahtumia osallistumalla järjestämiseen tai rahoittamalla. Yhteen Hiileen –hankkeen projektipäällikkö ja sihteeri totesivat tilaisuuden olleen menestys.

Toinen verkostotapaaminen syksyllä ei saavuttanut niin suurta suosiota kuin ensimmäinen. Pohdimme että tämä saattoi johtua siitä, että tapaamisen tarkoituksena oli kutsussa toimijoiden esittäytyminen, jolle ei sitten enää ollutkaan tarvetta. Tarve tämän tyyppiseen toimijoiden esittäytymiseen tuli toimijoilta. Ensimmäisen verkostotapahtuman suunnitteluun ja järjestämiseen käytimme itse paljon aikaa. Pohdimme ja ideoimme miten saisimme toimijat tulemaan paikalle ja osallistumaan ryhmäkeskusteluun. Toista verkostotapahtumaa järjestäessämme ehkä luotimme liikaa siihen, että kun esitämme kutsun, toimijat saapuvat. Opimme sen, että huolellinen suunnittelu ja verkostotapaamisen mielenkiintoiseksi tekeminen kannattaa ja tuottaa tulosta. Hanketta näin jälkikäteen arvioitaessa, suunnittelisimme toisenkin verkostotapaamisen huolellisemmin ja tarkemmin.

Kehittämishankkeen suunnitteluvaiheessa halusimme varmistaa riittävän aineiston koamisen. Kahvila Hiilessä verkostotapaamisessa toteutettujen ryhmäkeskusteluiden lisäksi päädyimme toteuttamaan toimijoille kyselylomakkeen, jonka kysymykset olivat aihepiireiltään samoja kuin verkostotapaamisessa toteutuneet keskusteluiden teemat. Päädyimme tähän ratkaisuun, koska emme voineet olla varmoja siitä kuinka rohkeasti verkostotapaamisen osallistujat osallistuvat ryhmäkeskusteluun ja sanovat mielipiteensä ryhmässä, jossa on itselle entuudestaan tuntemattomia ihmisiä. Käytyämme läpi molemmat aineistot sekä ryhmäkeskustelut että kyselylomakkeilla kootun aineiston, havaitsimme että aineistot ovat keskenään hyvin samansisältöisiä.

Jos olisimme nyt aloittamassa tätä kehittämishanketta uudelleen, pohtisimme tarkkaan hankkeen toteuttamiseksi keräämäämme aineiston menetelmiä. Nyt keräsimme aineistoa

verkostotapaamisessa ryhmäkeskusteluilla learning cafe -menetelmän ja kyselylomakkeen avulla. Learning cafe -menetelmä osoittautui erittäin toimivaksi ryhmässä, jossa kaikki eivät vielä tunne toisiaan ja rohkaisi osallistujia avoimeen keskusteluun. Menetelmän avulla saimme varsin kattavan aineiston ryhtyäksemme toteuttamaan toimijoiden yhteistyötä heistä lähtevistä tarpeista ja odotuksista käsin. Voimme suositella kyseistä menetelmää vastaaviin hankkeisiin. Kyselylomakkeen kanssa toimisimme nyt toisin. Kyselylomakkeen tarpeellisuutta ja kysymyksiä olisi voinut pohtia rauhassa sen jälkeen, kun ryhmäkeskusteluissa koottu aineisto olisi ensin litteroitu, analysoitu ja luokiteltu.

Hankkeessa on ollut mukana kolme seurakuntatoimijaa. Seurakuntatoimijat ovat olleet aktiivisia ja avoimin mielin aloittaneet yhteistyötä heille uusien kumppaneiden kanssa. Sysmän seurakunnan toiminta on hankkeen aikana lähentynyt kirkon strategioiden mukaisia tavoitteita seurakunnan lapsi- ja perhetyön toteutuksesta. Seurakunnan verkostoituminen muiden paikkakunnalla toimivien toimijoiden, kuten kunnan ja järjestöjen kanssa, sekä toiminnan toteuttaminen yhteistyössä näiden kanssa, on kirkon lapsi- ja perhetyötä koskevissa strategioissa ollut yksi tavoite, jota tulee kehittää. Sysmän seurakunta on verkostoitunut ja tehnyt uudenlaista yhteistyötä alueella toimivien muiden toimijoiden kanssa lasten ja perheiden hyvinvoinnin hyväksi.

Kirkon tulevina työntekijöinä saamamme kokemus seurakunnan halusta toimia uudella tavalla ja uudistua, rohkaisee meitä. Seurakuntia on usein moitittu siitä, että seurakunta ei ole siellä missä seurakuntalaiset ovat. Sysmän seurakunnassa on hankkeen aikana ollut halua kehittää yhteistyötä muiden paikkakunnalla toimivien lapsi- ja perhetyön toimijoiden kanssa. On nähty että yhdessä toimimalla voidaan parhaiten palvella lapsia ja perheitä sekä edistää yhteisöllisyyden kokemusta ja hyvinvointia. Seurakunta on luontevalla tavalla läsnä lasten ja perheiden arjessa, lisäten näiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta seurakunnassa. Seurakunta on nyt siellä läsnä missä seurakuntalaiset ovat, yhtenä toimijana ja yhdessä ihmisten kanssa.

Valmistumme sosionomi, lastentarhanopettaja ja kirkon varhaiskasvatuksen ohjaaja suuntautumisvaihtoehdosta, joten tulevaisuudessa toimimme lasten ja perheiden kanssa sekä toimimme heidän puolestapuhujinaan. Tarvitsemme kykyä nähdä ja kehittää työalallamme asioita, joissa näemme puutteita tai kehitettävää. Toimiminen lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi on työalallamme erityisen tärkeää. Toimijoiden verkostoitumisen suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä kansalaisten osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttaminen ovat olleet työssämme opettavainen prosessi. Tähän prosessiin liittyy myös keskeneräisyyden ja riittämättömyyden tuntemuksia, pysähtymistä sekä sosionomin ja kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan osaamisalueiden pohtimista. Opinnäytetyöprosessin päättyessä tunnemme sen kasvattaneen osaamistamme tulevana sosionomeina useilla osa-alueilla.

Sosionomi opintojen ja tämän opinnäytetyön avulla osaamme hyödyntää tietojamme ja taitojamme esimerkiksi vapaaehtois- ja järjestötyössä. Järjestöissä toimimalla kykenemme muun muassa ennaltaehkäisemään huono-osaisuutta perheiden näkökulmasta. Sosionomin ammattitaitoon liittyy, että hän osaa luoda kansalaista tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Tulevissa ammateissamme tarvitsemme kykyä toimia verkostoissa ja erilaisten toimijoiden kanssa yhteistyössä. Verkostoyhteistyö sekä toimiminen moniammatillisissa työryhmissä ovat tärkeitä hyvinvointipalveluissa, jotta toimintaa saadaan järjestettyä ja toteutettua. Olemme vahvistaneet lasten ja perheiden turvaverkkoja tuomalla toimijoita ja perheitä yhteen. Luottamus siihen että osaamme luoda verkostoja ja toimia niissä on vahvistunut. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on osa sosionomin kompetensseja ja osaamisalueita. Kompetenssissa korostetaan sosionomin ymmärrystä yhteisöjen toimintaperiaatteisiin ja kulttuuriin. Kykymme ennakoida ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia on vahvistunut prosessin aikana. Palveluiden kehittämiseen tarvittavat yhteistyö- ja neuvottelutaidot ovat saaneet harjoitusta. (Mäkinen, Raatikainen & Saarnio 2009, 19.)

Opinnäytetyömme kaltaista kehittämishanketta voisi markkinoida eteenpäin muille kunnille tai yhteisöille. Opinnäytetyönä toteuttamamme toimijoiden yhteistyöhankeen voisi toteuttaa samanlaisena muissa kunnissa. Kehittämishankkeen aikana toimijat ovat

löytäneet toisiansa, toimijoiden välinen yhteistyö on tiivistynyt sekä uusia yhteistyötoimijoita on löytynyt. Toimijoiden väliselle vuorovaikutukselle, kanssakäymiselle ja yhteistyölle on luotu uusia muotoja, kuten verkostotapaamiset ja verkostoryhmä sosiaaliseen mediaan.

Opinnäytetyömme antaa mahdollisuuden jatkohankkeelle. Tästä eteenpäin toimijoiden yhteistyön kehittämishanketta voisi jatkaa toimijoiden kumppanuushankkeella. Hankkeen aikana luotuja yhteistyön muotoja, kuten tavaroiden ja materiaalien lainaaminen ja yksittäisten tapahtumien yhdessä suunnittelu ja järjestäminen, voisi syventyä todelliseksi kumppanuudeksi. Kumppanuus on syvempää ja pitkäjänteisempää yhteiseen tavoitteeseen suuntaavaa yhteistyötä. Yhteistyökumppanit voivat luoda yhdessä strategioita ja pidemmän aikavälin suunnitelmia. (Suomen kuntaliitto 2002, 14.) Opinnäytetyö antaa myös mahdollisuuden esimerkiksi myöhemmin toteutettavalle tutkimukselle siitä miten toimijoiden yhteistyö ja verkostoituminen on edistynyt sekä minkälaisia yhteistyön sisältöjä ja sopimuksia on syntynyt.

LÄHTEET

- Ansamaa, Arja 2013. Yhteisöllisyyttä yhteistyöllä. Yhteisöllisyys perheiden terveyttä edistävänä tekijänä Perhossa. Diakonia-ammattikorkeakoulu Oulun toimipiste. Opinnäytetyö. theuseus.fi
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Falck, Hanna 2011. Tavoitteena kumppanuus. Kartoitus Keski-Uudenmaan Yhdistysverkosto ry:n ja sen toiminta-alueen kumppanuudesta ja tulevaisuuden näkymistä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/handle/10024/33930>
- Forsberg, Hannele & Kröger, Teppo 2011. Introduction. Teoksessa Forsberg, Hannele & Kröger, Teppo (edited by) Social work and child welfare politics. Bristol: The Policy Press, 1–10.
- Haapaniemi, Rauno; Raina, Liisa 2007. Yhteisöllinen pedagogia”...ettei tarvitse tehdä yksin.” Tallinna: Arator Oy.
- Heikkilä, Jukka-Pekka; Hyypä, Harri & Puutio, Risto (toim.) 2009. Yhteisön lumo. Systemisiä kytkeytymisiä. Oulu: Metanoia Instituutti.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsivaara, Teija & Rusanen, Jaana 2014. Mielenkiintoista, messissä ollaan. Selvitys Limingan kunnan järjestöjen ja Limingan kunnankirjaston yhteistyöstä. Oulun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73300/Hirsivaara_Teija.pdf?sequence=1
- Hyypä, Markku T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hyypä, Markku T. 2005. Me –hengen mahti. Jyväskylä: PS - kustannus.

Isoherranen, Kaarina 2008. Yhteistyön uusi haaste - moniammatillinen yhteistyö Teoksessa Isoherranen, Kaarina; Rekola, Leena; & Nurminen, Raija (toim.) Enemmän yhdessä –moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy, 26–27.

Jallinoja, Riitta 2000. Perheen aika. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Kirkon läsnäolo maaseudulla. Kirkon maaseutustrategia 2008. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kekkonen, Marjatta 2009. Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi 162-171. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kunnat. Kuntaliitokset. Viitattu 12.2.2015.
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/Sivut/default.aspx>

Lapset seurakuntalaisina 2013. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 2013. Helsinki: Kirkkohallitus.

Lammi-Taskula, Johanna; Karvonen, Sakari & Ahlström Salme (toim.) 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Lapsityön toimintasuunnitelma vuodelle 2014. Sysmän seurakunta.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Sysmän paikallisyhdistys i.a. Viitattu 22.1.2015.
<http://sysma.mll.fi/>

Meidän kirkko – kasvamme yhdessä 2010. Kirkon suomen evankelisluterilaisen kirkon kasvatuksen linjaus 2015. Viitattu 15.8.2014.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content311720>

Meidän kirkko - osallisuuden yhteisö 2007. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Kirkkohallitus 2007. Viitattu 5.8.2014.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content2656A1>

- Minäkö perhetyön tekijä? Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa 2009. Kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Mäkinen, Päivi; Raatikainen, Eija; Rahikka, Anne & Saarnio, Tuula 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Möttönen, Sakari 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Ruuskanen Petri (toim.) 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS – kustannus, 112–135.
- Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS –kustannus.
- Pihlaja, Ritva 2010. Kolmas sektori maaseutukunnissa. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Ponnikas, Jouni; Voutilainen, Olli; Korhonen, Sirpa & Kuhmoinen, Hanna-Mari 2014. Maaseutukatsaus 2014. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Raina, Liisa 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Helsinki: Aurator Oy.
- Päijät-Hämeen Kylät ry. Viitattu 20.11.2014.
http://www.phkylat.fi/avoimet_kylat_2015.php
- Riukulehto, Sulevi 2013. Kotiseudun merkitys alueidentiteetin ja alueellisen yhteisöllisyyden muodostumisessa. Teoksessa Eilola, Jari; Moilane Laura-Kristiina (Toim.) 2013. Yhteisöllisyyden perintö. Tutkimuksia yhteisöistä eri vuosisadoilla. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura, 309 –332.
- Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi 2002. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS – kustannus, 5– 25.
- Rönkkö, Leena & Rytönen, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: Wsoypro Oy.

Sakasti. Kirkolliskokouksen linjaukset seurakuntarakenteen kehittämiseksi. i.a. Viitattu 30.11.2014. <http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content331712>

Sakasti i.a. Viitattu 21.1.2015
<http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3D45B8>

Suomen kuntaliitto 2002. Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Sysmä. i.a. Viitattu 20.12.2014.
http://www.sysma.fi/index.php?PAGE=2&NODE_ID=2&LANG=1

Sysmän Helluntaiseurakunta i.a. Viitattu 22.1.2015.
http://www.sysmanhelluntaisrk.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=5

Sysmän seurakunta i.a. Viitattu 21.1.2014. <http://www.sysmanseurakunta.fi/>

Sysmän sisu. i.a. Viitattu 22.1.2015. <http://sysmansisu.sporttisaitti.com/>

Sysmän vanhempainyhdistys i.a. Viitattu 22.1.2015. <https://peda.net/sysma/v>

Sysmän vapaapalokunta i.a. viitattu 22.1.2015.
<http://www.palokunta.net/sysmanvpk/default.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>

Sysmän voimistelijat i.a. Viitattu 22.1.2015 <http://sysmanvoimistelijat.sporttisaitti.com/>

Sysmän 4H paikallisyhdistys i.a. Viitattu 22.1.2015. <http://sysma.4h.fi/>

Tilastokeskus 2013. Viitattu 28.12.2014. Perheet. <http://www.stat.fi/meta/til/perh.html>

Tilastokeskus. 2013 Viitattu 29.12.2014 Sysmä.
<http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/781.html>

Tervaskanto-Mäentausta, Tiina & Seppänen, Ulla-Maija 2013. Nuorten ja perheiden ääni yhteistyön lähtökohtana. Teoksessa Anna-Liisa Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: Ps-kustannus, 245 –261.

Thitz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Toimintasuunnitelmat 2014. Sysmän seurakunta.

Törrönen, Päivi 2012. Onni on joka päivä lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Yhteen Hiileen -hanke. Viitattu 7.8.2014. <http://www.yhteenhiileen.com/>

Yhdessä tulevaan – Aukkaat, kylät, yhdistykset ja kunnat Hämeessä–hanke ELY:n Maaseuturahoitus. Viitattu 15.12.2014. www.phkylat.fi

LIITE 1

Liite 1 Lehtileike Sysmäläistoimijat miettivät yhteistyötä lasten parissa 2.4.2014

LÄHILEHTI

SYSMÄN JA HARTOLAN PITÄJÄLEHTI
N:o 14 (1106) Keskiviikona huhtikuun 2. päivänä 2014

8
LÄHI

Sysmäläistoimijat miettivät yhteistyötä lasten parissa

Sysmässä toimii useitakin toimijoita, jotka tekevät ansiokasta työtä lasten ja lapsiperheiden hyväksi. Kukin on kuitenkin toiminut pääasiassa yksin, ilman säännönmukaista koordinoitua toisiin toimiin.

Kahvila Hiili oli kutsunut lasten kanssa työtä tekeviä tahoja yhteiseen kahvilatilaisuuteen, missä etsittiin yhteisiä ja yhtenäisiä toiminnan muotoja. Kahvila Hiili -ajatuksen takana olivat sosionomeiksi opiskelevat **Aino Nurminen** ja **Taru Lehtonen**, tapahtuma oli heidän opinnäytetyönsä. Kahvilan järjestelyissä oli mukana Yhteen Hiileen -hanke tukemalla tapaamista järjestelyissä ja rahoituksessa.

Kahvikutsua oli kuultu kiihtävästi ja paikalla oli ainakin kunnan päiväkodin, eri seurakuntien, MLL:n, Sysmän Voimistelijoiden, Bandy Boys'ien, kunnan nuorisotoimen, 4H:n, yrittäjien, vanhempainyhdistyksen ja marttojen edustajat.

Osallistujat jaettiin kolmeen ryhmään kahvipöytään, joissa jokaisessa oli oma teemansa; mitä on yhteistyö, mikä sitä edistää tai estää ja

Joulupolun toimijoiden kartalta etsittiin kimpapakareita Ainin (2. vas.) ja Tarun (2. oik.) avustuksella.

miten yhteistyötä voi kehittää. "Oppiva kahvila" tuotti ison tukun vanhastaan tuttuja teemoja ja tietysti myös uusia ideoita. Yhteistyön todettiin mm. helpottavan vastuun jakamista ja riskien sekä kustannusten vähentymistä tapahtumien järjestelyissä. Rohkeus lisääntyy ja toiminnalle löytyy uusia näkökulmia. Yhteistyötä edistävät yhteiset kokemuksen, tehokas tiedottaminen ja välineiden lainaustoiminta. Pällekkäiset tapahtumat, tietämättömyys, toimijoiden aikapula ja henkilökemioiden puute saattavat olla esteenä tehokalle yhteistyölle. Kehittämispuolelle kirjattiin mm. ta

pahtumakalenterin ylläpito, ammattitaitopankki ja toimijoiden tarkat yhteystiedot.

Aino Nurminen mukaan "Yhdessä kohti yhteisöllisyyttä" -teemalla järjestetty ilta on jo kantanut hedelmää; helluntaiseurakunta ja kunnan nuorisotoimi ovat miettimässä yhdessä lapsille suunnattua tapahtumaa.

Aino Nurminen ja Taru Lehtosen huoleksi jäi illan keskustelujen ja ideoiden niuttaminen toimivaksi kokonaisuudeksi ja toivottavasti Sysmässä nähdään tulevaisuudessa entistä enemmän joulupolun lisäksi monenlaisia lapsiaktiiviteetteja eri toimijoiden yhteistyöllä. KP

LIITE 2

Liite 2 Kyselylomake

Pyydämme teitä vastaamaan sanallisesti seuraaviin kysymyksiin. Tiedot jäävät ainoastaan opinnäytetyön tekijöiden käyttöön

Edustamani organisaatio _____

1. Mitä lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvaa toimintaa edustamallasi organisaatiolla on tällä hetkellä Sysmässä?

2. Miten tärkeänä pidät yhteistyötä eri organisaatioiden välillä?

3. Keiden kanssa teet yhteistyötä?

4. Mikä edistää yhteistyötä?

5. Mikä estää yhteistyön tekemistä?

6. Miten yhteistyötä voitaisiin mielestäsi kehittää?

7. Miten lapsille ja lapsiperheille järjestettävää toimintaa voisi kehittää organisaatiossasi?

8. Minkälaista ammattitaitoa organisaatiollasi on?
